Tarih Okulu Dergisi (TOD)
Nisan 2019
Yıl 12, Sayı XXXIX, ss.386-420.

Journal of History School (JOHS)
April 2019
Year 12, Issue XXXIX, pp.386-420.

DOI No: http://dx.doi.org/10.14225/Joh1586

Geliş Tarihi: 06.02.2019 Kabul Tarihi: 30.04.2019

MANAVGAT KAZASI'NIN YENİDEN TEŞKİLİ

Saim YÖRÜK[1]

Özet

Osmanlı Devleti, XIX. yüzyıl içerisinde birçok alanda yenilik yapmak zorunda kalmıştır. Bu alanlardan birisi de ülke genelinde bazı idarî değişikliklerin yapılmasıdır. Ülke genelinde yapılan bu değişiklikler, devletin genel mülkî teşkilat yapısını ortaya koyduğu gibi yerel anlamda bir takım değerlendirmeler yapma imkânı da sunmaktadır.

Bu çalışmada, Osmanlı Devleti'nin değişim yıllarında ve son dönemlerinde Manavgat'ın idarî durumu ortaya konulmuş, yapılan idari değişikliklere değinilmiştir. Bu çalışma ile sadece Manavgat'ın değil aynı zamanda Manavgat ile ilişkili olan Alanya, İbradı ve Akseki'nin Osmanlı dönemi idarî durumu da ele alınmıştır. Kısaca ifade etmek gerekirse bu çalışmada Tanzimat'tan Cumhuriyet dönemine kadar geçen sürede Manavgat'ın yeniden kaza olma süreci ele alınmıştır. Metin içerisinde ve çalışma sonunda Manavgat'ın geçirmiş olduğu bu süreç hakkında bazı değerlendirmeler yapılmıştır.

Manavgat'ın bu değişim dönemi ile ilgili Osmanlı Arşivi'nde farklı fonlarda yer alan vesikalarda detaylı ve önemli bilgiler bulmak mümkündür. Bu vesikalar, yöre halkının, merkezdeki ve taşradaki devlet görevlilerinin konuya bakışını yansıtması bakımından da önemlidir. Arşiv vesikaları yanında bu süreci, devlet ve vilayet salnamelerinden de takip etmek mümkündür. Çalışmanın XIX. ve XX. yüzyıl Manavgat ve yakın çevresinin idari tarihine katkı yapacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: XIX. Yüzyıl, Osmanlı Devleti, İdarî Yapı, Manavgat.

Reestablishment of Township Administration in Manavgat

Abstract

Ottoman Empire had to implement reforms in several areas in the 19th century. One of these areas was to implement certain administrative changes throughout the country. These changes offered the opportunity to conduct certain regional assessments, as well as the general administrative structure of the state.

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Çankırı/ Türkiye. saimyoruk@karatekin.edu.tr ORCID Numarası: 0000-0001-7294-2345.

In the present study, the administrative organization of Manavgat township was discussed during in the years of reformation and the final period of the Ottoman Empire and the administrative changes were addressed. In the present study, the administrative organization in Alanya, İbradı and Akseki township related to Manavgat was discussed, as well as Manavgat itself. In brief, the process of re-establishment of Manavgat as a township during the period between Reformation and the Republican eras was discussed in the present study. In the manuscript and at the end of the paper, certain assessments about the process experienced in Manavgat were presented.

It is possible to find detailed information on this period of transformation in Manavgat in the Ottoman Archives. These documents surroundings based on the views of local population and the central and provincial government officials. In addition to archival documents, it is also possible to follow the process using state and provincial yearbooks. It was considered that the present study would make a significant contribution to the administrative history of Manavgat and its vicinity during the 19th and 20th centuries.

Keywords: 19th Century, Ottoman Empire, administrative structure, Manavgat.

Giriş

Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda bir yandan komşu ve Avrupalı devletlerle savaşırken bir yandan da içeride isyanlarla uğraşmak ve çağının gereği olarak birçok alanda değişiklikler yapmak zorunda kalmıştır. Bunlardan birisi de idarî alanda yapılan değişikliklerdir. Bu değişim, sancakların ekonomik ve nüfus durumu başta olmak üzere birçok alanda görülmüştür. Manavgat da bu değişmeyi yaşayan önemli kazalardandır. Bu çalışmada, XIX. yüzyılın sonlarında Manavgat'ın idari yapısında meydana gelen değişikliğe değinilmiş ve bu sürecin nasıl geliştiği ele alınmıştır.

Çalışmada temel kaynak olarak Osmanlı Arşivi'nde yer alan Dâhiliye ve Şûrâ-yı Devlet fonlarındaki belgeler kullanılmıştır. Söz konusu fonlarda yer alan belgelerde, Manavgat kazasının yeniden teşkili sürecinde, muhtelif tarihlere ait merkezî makamlar ile mahallî makamlar arasında yapılan yazışmalar yer almaktadır. Bu belgelerin dışında konu ile ilgili diğer arşiv belgelerinden, devlet ve vilayet salnamelerinden de istifade edilmiştir. Söz konusu kaynaklarda Manavgat kazasının yeniden teşkili ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Bunun yanında yeri geldikçe idarî yapı ile ilgili genel ve özel anlamda bilgi veren çalışmalardan da istifade edilmiştir. Bu çalışma ile Osmanlının son döneminde Manavgat'ın yanında Manavgat ile ilişkili olarak Alanya, İbradı ve Akseki'nin de idarî durumu kısmen açıklığa kavuşturulmuştur.

1.XIX. Yüzyıl Başlarında Manavgat'ın İdari Durumu Ve Sınırı

Manavgat, Osmanlı hâkimiyetine girmesinden XIX. yüzyıla kadar idarî teşkilat ve taksimat açısından önemli değişiklikler geçirmiştir.[2] XIX. yüzyıl ilk yarısında Manavgat, Alâiyye Sancağının en önemli kazalarından olup bu durum 1868 yılına kadar devam etmiştir.[3]

Osmanlı taşra düzeni içinde XIX. yüzyılın ilk yarısında Alâiyye Sancağı'nda bir kaza bölgesi olan Manavgat'ın tamamı, günümüzdeki Akdeniz Bölgesi'nde yer almaktaydı. İdarî taksimat bakımından Manavgat, batıda Köprüçayı ile Teke Sancağı'ndan ayrılmaktaydı. Kuzeydeki dağlar, Hamid Sancağı toprakları; kuzey doğusundaki dağlar ise İbradı kazası ile arasında doğal bir sınır teşkil etmekteydi. Doğu sınırı ise Manavgat Çayı ile son bulmakta ve çayın doğu kısmında *Senir maa Düşenbe* kazası yer almaktaydı.[4] Kısacası Manavgat kazasının idari sınırlarını, doğu-batı istikametinde Köprüçayı ile Manavgat Çayı arasındaki alan oluşturmaktaydı. Kuzeyden dağlar ve güneyden ise Akdeniz ile çevriliydi. Anlaşıldığı üzere Manavgat'ın sınırlarının belirlenmesinde coğrafî unsurlar birinci derecede etkili olmuştur.

2.Değişim Dönemi Ve Manavgat Kazası'nın Yeniden Teşkili

Tanzimat'ın ilanı ile birlikte diğer alanlarda olduğu gibi Osmanlı idari teşkilatında da köklü değişiklikler yaşanmaya başlanmıştır.[5] 1864 Nizamnamesi,

---

[2] Behset Karaca, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2009, s.42-46; İ. Hakkı Konyalı-Ali Yıldız, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, Manavgat Sanayi ve Ticaret Odası Yayınları, Antalya 2010, s.103-113. Manavgat'ın idari tarihi hakkında ayrıca bkz. Saim Yörük, "Osmanlı Döneminde Alâiyye Sancağı'nın İdari Yapısı", *Alanya XII. Tarih Ve Kültür Sempozyumu*, Ed. Faruk Nafiz Kocak, Konya 2012, s.270-291. Bu çalışmalardan başka Manavgat'ın Tanzimat öncesi idari durumu hakkında yayım sürecinde olan "Osmanlı İdari Teşkilatında Manavgat (XV. – XVIII. Yüzyıllar)" başlıklı çalışma da mevcuttur.

[3] Bu dönemde Alâiyye Sancağı'nın diğer kazaları Alâiyye, Senir (Düşenbe dâhil), İbradı ve Nevâhi-i Alâiyye (Akseki)'dir. Kemal H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003, s.153; MVL. 327/31, 4 Aralık 1850 (H. 29 Muharrem 1267) tarihli takrir; Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye (SDAO). 1273 (M.1857), s.96; SDAO. 1274 (M.1858), s.104; SDAO. 1276 (M.1860), s.134; SDAO. 1277 (M.1860-61), s.139; SDAO. 1278 (M.1861), s.139; SDAO. 1279 (M.1862), s.146; SDAO. 1280 (M.1863), s.146; SDAO. 1281 (M.1864), s.174-175; SDAO. 1282 (M.1865), s.163; SDAO. 1283 (M.1866), s.165; SDAO. 1284 (M.1867), s.176.

[4] Selim Hilmi Özkan, "XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Alâiye Sancağı'nın İdarî Yapısı ve Nüfus Durumu", *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, (XXIX-Bahar) 2011, s.283.

[5] Tanzimat öncesini ve sonrasını konu alan Osmanlı teşkilat ve idari tarihi hakkında önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar arasında şunlar sayılabilir: Musa Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, TTK Yayınları, Ankara 1997; İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi*, 3. Baskı, Cedit Neşriyat, Ankara 2008; İlber Ortaylı,

1867 yılına gelindiğinde tüm Osmanlı topraklarında uygulanabilir hale gelmiştir. Buna göre Osmanlı toprakları vilayet, sancak, kaza ve köy olmak üzere idari birimlere ayrılmıştır. Bu düzenlemenin önceki düzenlemelerden pek farkı bulunmamaktaydı. Yapılan düzenleme ile yöneticilerin unvan ve atamalarında bazı değişiklikler yapılmıştır. Bunun yanında isimlendirmede ve idari teşkilatta değişikliğe gidilmiş, *eyalet* yerine *vilâyet*, *livâ* yerine *sancak* ifadesi kullanılmaya başlanmıştır.[6] Bu idari düzenlemelerden Manavgat'ın bağlı bulunduğu Alâiyye'nin sancak, kaza ve nahiye yapısı da etkilenmiştir. Bu değişikliklerden en önemlisi 1868 yılında olmuştur. Buna göre Konya Eyaleti'nin isminde değişiklik yapılarak *Konya Vilâyeti* adını almış ve sancak sayısı 7'den 5'e düşürülmüştür. Bu düzenlemeye göre Konya Vilayeti'ni; Konya, Niğde, İçil, Hamid ve Teke maa Antalya livaları oluşturmuştur. Yine bu idari düzenlemede Burdur ve Alâiyye'nin sancak statüsü iptal edilerek kaza haline getirilmiş; Burdur, Hamid Sancağı'na; Alâiyye ise *Teke maa Antalya Sancağı*'na bağlanmıştır.[7] Bu tarihten günümüze kadar Alâiyye, Teke Sancağı'nın kazaları arasında yer almıştır.[8]

1868 yılında yapılan idari düzenlemeden Alâiyye'nin kaza ve nahiye taksimatı da etkilenmiştir. Alâiyye'nin idari statüsü kaza olarak belirlenmiş ve sancak merkezi olan Antalya'ya bağlanmıştır. Manavgat ise nahiye haline

Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880), Gözden Geçirilmiş 3.Baskı, TTK Yayınları, Ankara 2018.

[6] Söz konusu düzenleme hakkında daha fazla bilgi için bkz. M. Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri*, s.249-253; İ. Ortaylı, *Osmanlı Mahalli İdareleri*, s.62-64.

[7] SDAO. 1285 (M.1868), s.180; *Salnâme-i Vilayet-i Konya: Konya Vilayet Salnameleri* (KVS). 1285 (M.1868), s.93-94; S.H. Özkan, "Alâiye Sancağı", s.278.

[8] SDAO 1286 (M.1869), s.199; SDAO. 1287 (M.1870), s.219; SDAO. 1288 (M.1871), s.246; SDAO. 1289 (M.1872), s.250; SDAO. 1290 (M.1873), s.249; SDAO. 1291 (M.1874), s.251; SDAO. 1292 (M.1875), s.249; SDAO. 1293 (M.1876), s.249; SDAO. 1294 (M.1877), s.467; SDAO. 1296 (M.1879), s.166; SDAO. 1299 (M.1882), s.74; SDAO. 1302 (M.1885), s.69; SDAO. 1307 (M.1890), s.547-548; SDAO. 1312 (M.1895), s.637; SDAO. 1317 (M.1900), s.471; SDAO. 1322 (M.1905), s.654; SDAO. 1328 (M.1912), s.771; KVS. 1285 (M.1868), s.63; KVS. 1286 (M.1869), s.63; KVS. 1287 (M.1870), s.62; KVS. 1288 (M.1871), s.62, 117-118; KVS. 1289 (M.1872), s.56, 106-107; KVS. 1290 (M.1873), s.56, 115-116; KVS. 1291 (M.1874), s.61, 118-119; KVS. 1292 (M.1875), s.61, 118-119; KVS. 1293 (M.1876), s.62, 120-122; KVS. 1294 (M.1877), s.78, 133-135; KVS. 1295 (M.1878), s.81, 137-138; KVS. 1296 (M.1879), s.117-119; KVS. 1298 (M.1881), s.136-137; KVS. 1299 (M.1882), s.137-139; KVS. 1300 (M.1883), s.188-191; KVS. 1305 (M.1888), s.187-190; KVS. 1310 (M.1892), s.179-181; DH. SMN. 44/1 (Memâlik-i Osmaniye'nin 1330 Senesi Nüfus İstatiki, Helal Matbaası, Dersaadet 1336, s.26; K. H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu (1830-1914)*, s.159, 182-183, 220-221.

getirilerek[9] Alâiyye kazasına, yine aynı düzenleme ile daha önce Alâiyye livasına bağlı olan Senir-Düşenbe ve İbradı kazaları, nahiye haline getirilerek Akseki kazasına, daha önce Alâiyye Livası'na bağlı olan Akseki kazası da Teke Sancağı'na bağlanmıştır.[10] Bu idari yapılanmaya göre Akseki kazasının sınırları güneyde Akdeniz'e, kuzeyde ise Beyşehir'e kadar uzanmıştır. Manavgat'ın kaza merkezi olan Alâiyye ile doğrudan irtibatı, Akseki'ye bağlanan Senir-Düşenbe nahiyesi sebebiyle, kesilmiştir. Bu durum, idari bakımdan parçalı bir görünüme sebep olmuştur. 1868 yılı idari yapılanması bölgede bazı sorunlara neden olacaktır. İbradı ile Senir maa Düşenbe'nin kaza statülerin iptal edilerek nahiye haline getirilmesi ve Akseki'ye bağlanmaları, sorunların ana kaynağı olarak gözükmektedir.

1868 yılında yapılan düzenlemede ortaya çıkan idari bölünmüşlük ilerleyen yıllarda Manavgat ve çevresinde yeni bir düzenleme yapılmasına neden olmuştur. Düşenbe nahiyesinin önemi sebebiyle 1882 yılı başlarından itibaren Akseki kazasından ayrılarak Alâiyye'ye bağlanması için Konya Vilayeti ve Dâhiliye Nezaretince çalışmalara başlanmıştır.[11] Bunun için Dâhiliye Nezareti'nden Şûrâ-yı Devlet'e[12] yazılan tezkirede, Teke Sancağı dâhilinde

[9] Manavgat nahiyesinin bu dönemdeki merkezi Sarılar köyüdür. KVS. 1290 (M.1873), s.204; KVS. 1300 (M.1883), s.225.

[10] SDAO. 1285 (M.1868), s.180; KVS. 1285 (M.1868), s.94.

[11] ŞD. 1711/3 (ek. 01/01) 14 Eylül 1882 tarihli ve (ek. 03/01) 14 Mayıs 1885/29 Recep 1302 tarihli Konya valisinin arizası.

[12] Şûrâ-yı Devlet, 1868'de idarî yargı ve danışma organı olarak kurulmuş olup 1838'de Meclis-i Vâlâ'nın oluşturulmasıyla başlayan sürecin bir neticesi olarak ortaya çıkmıştır. 5 Mart 1868'de çıkan bir iradeyle Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye; Şûrâ-yı Devlet ve Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliyye adıyla ikiye ayrılmıştır. Kanun ve nizamnâme tasarılarını hazırlamak, mülkî işleri incelemek, mahkeme veya meclislerin verdiği kararların temyizinde adliye ve idare memurları arasında çıkan ihtilâfları çözmek, hükümetle kişiler arasındaki davalara bakmak, kanun metinlerini yorumlamak, devlet memurlarının durumlarını inceleyip gerektiğinde onları yargılamak, 1864 Vilâyet Nizamnâmesi'ne göre her vilâyette senede bir defa toplanıp vilâyetin sorunlarını görüşecek olan umumi meclislerin düzenlediği mazbataları meclis üyeleriyle müzakere ederek karara bağlamak görevleri arasındadır. Şûrâ-yı Devlet'in kurulmasındaki asıl amaç yargı, yasama ve yürütmenin birbirinden ayrılmasıdır. Şûrâ-yı Devlet beş daire olarak teşkilâtlandırılmıştır. Mülkiye Dairesi harbiye, güvenlik ve mülkiyeye dair alt birimler tarafından görüşülüp havale edilen konuları, Maliye ve Evkaf Dairesi devlet gelirlerinin tahsil ve muhafazasıyla vakıfların idaresine dair kanun ve nizamları müzakere etmekle görevlendirilmiştir. Diğerleri ise Adliye Dairesi, Maarif Dairesi ile Nâfia, Ticaret ve Ziraat Dairesi'dir. Şûrâ-yı Devlet hakkında daha fazla bilgi için bkz. Ali Akyıldız, "Şûrâ-yı Devlet", *DİA*, C. 39, Ankara 2010, s.236-237; Mehmet Canatar - Yaşar Baş, "Şura-yı Devlet Teşkilatı ve Tarihi Gelişimi", *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, Cilt 9, Sayı 9, Ankara 1998, ss.111 – 148; Ayşe Aslı Yücesoy, "Şûrây-ı Devlet (1868-1876)", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ocak 2017, Cilt 8, Sayı 2, 2017, ss.187-215.

Akseki kazasına bağlı Senir maa Düşenbe nahiyesinin, yakınlığı sebebiyle Alâiyye kazasına bağlanması gerektiği bildirilmiştir. Ayrıca tezkirede nahiye halkının çoğu tarafından da bunun istenildiği, bu isteğin konum ve iş icabı uygun olduğu, asayiş ve daha birçok açıdan faydasının olacağına da değinilmiştir. Yine bu konu ile ilgili olarak Şûrâ-yı Devlet'te yapılan görüşmelerde Düşenbe nahiyesinin, Akseki kazasına uzaklığı sebebiyle oradan ayrılarak Alâiyye kazasına bağlanmasının konumu ve iş icabı uygun olduğu, beraberinde birçok kolaylığa sebep olacağı ifade edilmiştir. Yine bu görüşmelerde, söz konusu nahiyenin daha önce Alâiyye kazasına bağlı iken sonradan Akseki'ye bağlandığı ve yöre halkının isteğinin eski halin uygulanması yönünde olduğu konusu üzerinde durulmuştur. Görüşmelerde vilayetten de görüş istenmiştir. Vilayet makamının da bu durumu olumlu karşıladığını bildirmesi üzerine Senir maa Düşenbe nahiyesinin Alâiyye'ye bağlanması kararlaştırılmıştır. Şûrâ-yı Devlet'ten gereğinin yapılması için Dâhiliye Nezareti'ne yazı yazılmış ve Maliye Nezareti'ne de bilgi verilmiştir.[13] 1885 yılı itibari ile Senir maa Düşenbe nahiyesi Alâiyye kazasına bağlanmıştır. Nitekim 1887 yılı vilayet salnamesinde Alâiyye'nin Düşenbe ve Manavgat adıyla iki nahiyesi bulunmaktadır.[14]

1868 yılı idari yapılanması ile Akseki kazasına bağlanan Senir maa Düşenbe nahiyesi, 1885 yılından itibaren (Düşenbe olarak) tekrar Alâiyye kazasına bağlanmıştır. Bu idari yapılanmaya göre Manavgat'ın, kaza merkezi olan Alâiyye ile doğrudan irtibatı tekrar sağlanmıştır. Düşenbe nahiyesinin Alâiyye kazasına bağlanması bölgedeki idari bölünmüşlüğün giderilmesi ve sonraki yıllarda Manavgat kazasının yeniden teşkilinde önemli bir adım olmuştur.

Senir maa Düşenbe nahiyesinin Alâiyye'ye bağlanması nahiye halkından bazı kişilerin tepkisine neden olmuştur. Penbelik, Kozağaç, Eksere (Gündoğmuş), Omalas (Ümütlü), Kadılar, Karadere, Marnas (Kalecik), Senir, Serhenk (Serinyaka), Karabul, Sindirfe (Çayırözü), Gebece, Karaisa, Seydiler, Karacalar, Esbiyeler, Pazarcı köylerinin; Namras, Mahmud Ağalar, Halid Ağalar obalarının; Sülük, Seracil, Taracil, Hacı İsalu, Boz Ahmedler aşiretlerinin imamları, muhtar-ı evvel ve sânîleri ile halkından bazı kişiler bu durumdan memnun kalmamışlardır. Bizzat padişaha yazmış oldukları toplu arzuhalde şu konulara değinmişlerdir: Yeni teşkilat kanununun uygulanmasına başlandığında, Konya Vilayeti'nde her kaza ve nahiyenin arasındaki yakınlıklarına ve

[13] ŞD. 2505/20 (ek. 01/01) 6 Ağustos 1885 (R. 25 Temmuz 1301) tarihli mazbata.
[14] KVS. 1304 (M.1887), s.188-189; KVS. 1305 (M.1888), s.189; SDAO. 1306 (M.1889), s.509; KVS. 1310 (M.1892), s.181; KVS. 1317 (M.1899), s.211-212; KVS. 1322 (M.1906), s.170-171.

münasebetlerine dikkat edilerek, nahiyeleri olan Senir maa Düşenbe'nin Akseki ile hem-hudut olması dikkate alınarak Akseki'ye bağlandıklarını, eskiden beri Akseki kaza idaresinden memnun olduklarını, nahiyelerinde asayişin ve huzurun kolaylıkla sağlandığını, vergilerini zamanında ödediklerini, refahlarının iyi olduğunu ve bu konuda padişaha duacı olduklarını bildirmişlerdir. Durum böyle iken Alâiyye tacirlerinden Şerif Ali-zâdeler, bunlar birkaç kardeş olup aralarında ittifak ederek Mısır ve İskenderiye ile ticaret yaptıklarını, nahiye halkından genellikle odun ve kereste aldıklarını, nahiyenin taşlık bir yer olduğunu, asayişin sağlanmasında özellikle vergilerin ödenmesinde nahiye halkının geçimlerini sağlamada kereste ve odun kesilmesine ihtiyaç duyduklarını ileri sürdüklerini arzuhallerinde ifade etmişlerdir. Söz konusu kardeşlerin bu yönüyle nahiyelerinin Alâiyye'ye bağlanması ile fikirlerini gerçekleştirdiklerini, bu kişilerin kendi isteklerini gerçekleştirmede çok zalimce davrandıklarını, kişisel nüfuzlarıyla yetinmeyerek, nahiye halkını korkuttuklarını, hatta bu konuda Alâiyye idarecilerini dahi kendi nüfuzları altına aldıklarını iddia etmişlerdir. Dilekçe sahipleri, idaresinden memnun oldukları Akseki kazasından ayrılmaları konusunda adı geçen tacirleri vekil tayin etmemiş iken, Şerif Ali-zâde İstanbul'da ve diğerleri Alâiyye'de yerleşik bulunup, bir şekilde nahiyelerinin Alâiyye'ye bağlanmasını padişaha onaylattıklarını ileri sürmüşlerdir. Dilekçenin devamında nahiyelerinin padişahın kararıyla Alâiyye'ye ilhak olunduğu emrinin duyulmasından halkın tamamının feryat ettiğini ve ikiye ayrıldığını, konu hakkında ilgili makamlara müracaat etmişler ise de bir sonuç alamadıklarını beyan etmişler ve padişahın kendilerine yardımcı olmasını istemişlerdir.[15]

Bu idari değişikliğe Düşenbe halkından bazı kişiler de tepki göstermiştir. Düşenbe nahiyesi halkı adına Lütfi, Mustafa ve Ömer Tahir, saraya telgraf çekmiştir. Telgrafta Akseki'ye bağlı olmalarından ve idaresinden memnun iken Şerif Ali-zâdelerin kendi ticari menfaatlerini düşündüklerini iddia etmişler, Alâiyye'ye bağlanmalarının asayiş işlerinde sorunlara neden olacağını bildirmişlerdir. Ayrıca padişahtan nahiye halkı tarafından çekilen umumi telgrafı da dikkate almasını istirham etmişlerdir.[16]

Bâb-ı Âlî'den[17] Konya Vilayeti'ne gönderilen tahriratta ise Düşenbe nahiyesinin Alâiyye kazasına bağlanmasının daha önceden Sadrazamlık

[15] ŞD. 2505/20 (ek. 02/01, 03/01) 31 Mart 1886 (R. 19 Mart 1302) tarihli arzuhal-telgraf.
[16] ŞD. 2505/20 (ek. 04/01) 6 Nisan 1886 (R. 25 Mart 1302) tarihli arzuhal-telgraf.
[17] Bâb-ı Âlî, "Yüce kapı" anlamında bir tamlama olup yaygınlığı sebebiyle çok defa tek kelime halinde kullanılmıştır. Osmanlılarda "padişah ve sadrazam sarayı, devlet ve hükümet dairesi" mânasında kullanılmıştır. Bâbıâli tabiri, XVIII. yüzyılın sonlarına doğru "sadrazam dairesi" ve "paşa kapısı" anlamında kullanılmaya başlanmıştır. XIX. yüzyılda özellikle Abdülmecid ve

makamının uygun bulması ve padişah tarafından da onaylanması sebebiyle 17 Eylül 1885 (R. 5 Eylül 1301) tarihinde Konya Vilayeti'ne ve ilgili şahıslara bildirilmiş olduğundan söz konusu talebin kabulünün mümkün olmadığı açıklanmıştır.[18]

1887 yılı salnamesinde ve daha sonraki yıllara ait salnamelerde Senir ismi geçmemektedir.[19] Bu durum Senir'in nahiye statüsünün iptal edilmesinden kaynaklanmış olmalıdır. Bu sıralarda İbradı'nın nahiye olarak Akseki kazasına bağlılığı ise devam etmiştir.[20]

Manavgat kazasının teşkilinde önemli diğer bir adım ise İbradılıların İbradı'da kaza idaresinin kurulması için girişimlerde bulunmalarıdır. Yapılan bu son idari değişiklik, İbradı halkına cesaret vermiş ve bir süre sonra İbradılılar, Aksekililer ile olan rekabetlerinin de etkisiyle olmalı, tekrar kaza statüsü elde etmek için arayışlara başlamışlardır. İbradı nahiyesinin eşrafı, köklü aileleri ve mahallelerin ihtiyar heyetleri, nahiyeleri ile bağlı bulundukları Akseki kazası arasındaki yolun fevkalade geçilmesi zor ve taşlık olduğunu, vilayetin en uzak noktasında bulunmaları sebebiyle her türlü işte ve konuda zorluk çektiklerini bildirmişlerdir. Bu sebeple daha önce Seydişehir'e bağlanan Kaşaklı nahiyesi ile Manavgat'ın Yayla karyesinin ilave edilmesi suretiyle İbradı'da bir kaza

---

Abdülaziz'in saltanatlarında ise tek başına Osmanlı hükümetini ifade eden bir tabir olmuştur. Mehmet İpşirli, "Bâbıâli", *DİA*, c. 4, Ankara 1991, s.378.

[18] ŞD. 2505/20 (ek. 06/01) 11 Nisan 1886 (H. Recep 1303) tarihli tahrirat.

[19] Senir maa Düşenbe kazası, iki nahiyeden oluşmaktadır. Senir nahiyesi köylerinin tamamı günümüzde Gündoğmuş ilçe sınırı, Düşenbe nahiyesi köyleri ise Manavgat ilçe sınırı içerisinde yer almaktadır. S.H. Özkan, "Alâiye Sancağı", s.280, 283-284.

1914 Osmanlı'nın son mülki teşkilatına göre Karadere, Karabul, Senir, Karaisa, Sünbüle (Çiçekoluk), Marnas (Kalecik), Namras (Çamlıtepe), Serhenk (Serinyaka), Kozağaç, Sindirfe (Çayırözü), Narağacı ve Eksere (Gündoğmuş) köylerinin Alaiyye'den alınarak Akseki kazasının Sülles (Güzelsu) nahiyesine bağlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında da Senir tarafındaki köyler, Akseki kazasının Sülles nahiyesine; Gündoğmuş ilçesinin doğundaki köyler ise Alanya'nın Köprülü nahiyesine bağlıdır. Senir ve Köprülü nahiyelerinin köylerinin bulunduğu bölge Gündoğmuş merkez olmak üzere 1936 yılında ilçe haline getirilmiştir. DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 04/20), 1914 Antalya Sancağı'nın Teşkilat-ı Mülkiyesi Cetveli; DCA. 30-11-1-0, 105-22-20, 19.07.1936 tarihli 3012 Sayılı kanun; Selim Hilmi Özkan, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Gündoğmuş (Kise ve Nağlu Nahiyeleri)*, Alanya Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Alanya 2011, s.23, 30.

[20] KVS. 1304 (M.1887), s.191-192; KVS. 1305 (M.1888), s.192; KVS. 1310 (M.1892), s.185; KVS. 1317 (M.1899), s.216; KVS. 1322 (M.1906), s.159; SDAO. 1306 (M.1889), s.510; SDAO. 1307 (M.1890), s.548; SDAO. 1312 (M.1895), s.637; SDAO. 1317 (M.1900), s.471; SDAO. 1322 (M.1905), s.655; SDAO. 1328 (M.1912), s.770.

idaresinin kurulmasını istemişlerdir. Masrafına karşılık bulunamadığı takdirde bir miktarının, gerekirse tamamının, Burdur Sancağı'nın oluşturulmasında uygulanan usul gibi[21] emlak vergilerine zam ilavesi ile alınmasına razı olduklarını padişaha sundukları arzuhallerde dile getirmişlerdir. Bu konuda Dâhiliye Nezareti'nin 7 Nisan 1894 (R. 26 Mart 1310) tarihli tahriratı ve Teke Mutasarrıflığı'nın konu ile ilgili mazbatası üzerine, vilayet tarafından vergi tahsilâtı ve diğer uygulamalar ile ilgili çalışmalar yapılmış, ortaya çıkacak kolaylıklar ve faydalar 1 Ağustos 1896 (R. 20 Temmuz 1312) tarihinde nezarete sunulmuştur.[22]

Şûrâ-yı Devlet'ten verilen 6 Nisan 1897 (R. 25 Mart 1313) tarihli tahriratta, İkinci Ordu Müşirliği'nin[23] göndermiş olduğu yazıya atıfta bulunularak, Kaşaklı nahiyesi ve Manavgat'ın Yayla karyesinin ilavesi ile İbradı nahiyesinin kaza haline getirilmesinin askerî açıdan herhangi bir faydasının olmayacağı, ancak Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin birleştirilerek bir kaza teşkil edilir ise askerî, mülkî, ticarî ve her açıdan faydasının olacağı bildirilmiştir. Bu konuda Konya Vilayeti'nden de görüş istenilmiş, Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya'da (Side) ve etrafındaki sahillerin korunması noktasında bir kaza teşkili halinde birçok faydasının olacağı 29 Haziran 1897 (R. 17 Haziran 1313) tarihli mazbata ile açıklanmıştır. Söz konusu mazbatanın önsözünde, İbradı nahiyesinin Teke Sancağı'nın en uç hududunda bulunduğuna, birçok köyünün kaza merkezine bir hayli mesafede ve geçilmesi zor olan yolları olduğuna, buna karşılık huzurun ve güvenliğin sağlanmasında fevkalade zorluk çekilmediğine, nahiye merkezinin pek çok binaları bulunan mamur bir kasaba olduğuna değinilmiştir. Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleşmesiyle bir kaza oluşturulması halinde Manavgat'ın Yayla karyesinin merkez kaza olacak olan mahalle en az 30 saat mesafede kalarak askerî ve mülkî açıdan eski

[21] 1868 yılında sancak statüsü iptal edilerek Isparta'ya bağlanan Burdur, 1872 yılında tekrar sancak haline getirilmiştir. SDAO. 1290 (M.1873), s.249; KVS. 1289 (M.1872), s.100; KVS. 1290 (M.1873), s.157.

[22] ŞD. 1736/13 (ek. 01/01) 12 Ocak 1899 (R. 30 K. Evvel 1314) tarihli mazbata; (Ek. 02/01) 7 Şubat 1899 (R. 26 K. Sânî 1314) tarihli tezkire.

[23] Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılın başından itibaren askerlik alanında önceki yüzyıllara göre önemli değişikliklere gitmiştir. Özellikle II. Mahmud, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra çağdaş oduları örnek alarak Osmanlı ordusunu yeniden düzenlemiştir. Tanzimat'ın ilanından sonrada bu düzenlemelere devam edilmiştir. 1843 yılında yapılan düzenlemeye göre Osmanlı toprakları coğrafi durum ve genişlik dikkate alınarak beş büyük ordu bölgesine ayrılmıştır. İkisi Rumeli'de, ikisi Anadolu'da, biri de Arabistan'da olmak üzere beş ordu kurulmuş ve bunların başına ordu komutanı olarak birer "müşir" atanmıştır. Bu askerî teşkilat yapılanmasına göre Alâiyye ve Antalya İkinci ordunun görev bölgesinde yer almıştır. M. Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri*, s.314; Yüksel Çelik, "Serasker", *DİA*, c. 36, Ankara 2009, s.548.

zorlukların devam edeceği de ifade edilmiştir. Mazbatanın devamında, gelişmesi ve ilerlemesi mümkün olan İbradı kasabasının gelişmelerden mahrum kalmaması gerektiği, padişah hazretlerinin bu isteği kesinlikle destekleyeceği, İbradı'nın kaza olması halinde emniyetin ve genel asayişin sağlanacağı, idarî ve siyasî açıdan önemli bir noktada bulunduğu üzerinde durulmuştur. Ayrıca mazbatada İbradı kasabasında büyük binalar ile küçük bir belediye dairesinin, rüştiye mektebinin var olduğuna, az bir teşvikle kasabanın daha da mamur olacağına, yakınındaki 500-600 hanesi bulunan Ormana karyesinin de bundan istifade edeceğine ve İbradı'nın gelişmesine katkı yapacağına, vergilerin ödenmesi durumunda hesaplardaki artışla birlikte zorlukların da ortadan kalkacağına, bundan da halkın memnun olacağına değinilmiştir. Mazbatanın devamında söz konusu nahiyelerin sahip olduğu geniş bir mahalde, bir kaza değil iki - üç kaza oluşturacak köylerin ve ahalinin mevcut olduğuna değinilmiştir. Bu sebeple askeriye tarafından gösterilen lüzuma göre, Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya denilen bir mahalde kaza teşkil olunması; yine Manavgat'ın yalnızca Yayla karyesi ve mülga Kaşaklı nahiyesinin ilavesi ile İbradı nahiyesinin de kaza haline getirilmesi için gerekli sebeplerin olgunlaştırılması konularında Dâhiliye nâzırından yardımcı olması istenmiştir.[24] Dâhiliye Nezareti de konu hakkında Sadâreti bilgilendirmiştir.[25]

Dâhiliye Nezareti tarafından Konya Vilayeti'ne verilen cevapta ise aşar ve emlak vergisine zam suretiyle gerekli masrafın karşılanması halinin, gelir-gider dengesinin sağlanmasında uygun ve adaletli bir çözüm olmayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca hazine tarafından böyle bir çözümün uygun bulunmadığı, adı geçen kazaların teşkili için daha önceki daimi masraflara ve diğer masraflara vilayetçe bir karşılık bulunması halinde teklifin Şûrâ-yı Devlet tarafından tekrar değerlendirileceği bildirilmiştir.[26]

Konya Vilayetince Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin toplam gelirini tespit için hemen çalışmalara başlanmış, ortaya çıkacak olan masrafların karşılanması için aşar ve emlak vergileri gözden geçirilmiştir. Livânın muhasebe birimine göre Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin geliri, Alâiyye kazasından 238.387 kuruş fazladır. Ayrıca merkez nahiyelerde kışlamakta olan çok sayıda aşiretin ve merkez kazaya 45 saat uzak mesafede bulunan köylerin ağnam vergilerinin her yıl büyük miktarda bakaya kaldığı tespit edilmiştir. Bu iki

[24] ŞD. 1736/13 (ek. 01/01) 12 Ocak 1899 (R. 30 K. Evvel 1314) tarihli mazbata.
[25] ŞD. 1736/13, (ek. 02/01) 7 Şubat 1899 (R. 26 K.Sânî 1314) tarihli tezkire.
[26] DH. MKT. 2217/71, 2 Temmuz 1899 (R. 19 Haziran 1315) tarihli tezkire.

nahiyenin birleştirilerek bir kaza teşkili halinde söz konusu aşiret ve uzak köylerin iyi idaresi sayesinde vergilerin toplanmasında kolaylık olacak, bu da hazineye büyük fayda getirecektir. Teke Sancağı Meclis İdaresi[27] tarafından yapılan çalışmaya göre ise, Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin kaza merkezine uzak köylerinin iyi idare edilmesi durumunda vergi gelirlerinde artış olacaktır. Nahiyelerin sahilde birbirine bitişik olması, aralarının Manavgat Çayı sebebiyle ayrılması, söz konusu nehirde yazlı - kışlı küçük yelkenli gemilerin seyr ü sefer etmesi, Antalya ve Alanya arasında gidip gelen gemiler işleri kolaylaştıracaktır. Yine konumları icabı bu iki nahiyenin Antalya ile Alâiyye'nin ortasında yer alması sebebiyle her iki nahiyenin birleştirilmesi ve bir kaza teşkili halinde; ağnam ve diğer vergilerin toplanması durumunda vergilerde, dolayısı ile umumi gelirde artış olacak, devletin iyi idaresi sayesinde geniş ormanlardan gereği gibi istifade edilebilecektir. Bu sayede, deniz kıyısında bulunan Eski Antalya köyleri dahi mamur hale gelecek, merkez kazaya uzak mesafede bulun köy halkı aralarındaki davaların uzaklık ve kış günlerinde nehirlerin taşması gibi engellerden dolayı ortaya çıkan zorluklar kalkacak, bu tür işler kolaylıkla halledilebilecektir. Kaza teşkili halinde Köprüpazarı mevkiinden Düşenbe nahiyesinin sonuna kadar olan uzun sahil boyunca mülkî, idarî, askerî ve asayiş ile ilgili işler kolaylıkla yapılacaktır. Mezkûr nahiyelerde iskânı kararlaştırılan Girit muhacirlerinin teşkil edeceği köylerin bulunacağı, köyler ve nahiyelerdeki iyi idare sebebiyle gelirin artacağı ve ortaya çıkacak masrafların hazine tarafından fazlasıyla karşılanabileceği beyan edilmiştir.[28] Bunlara ilaveten vilayet, arz sahiplerinin durumlarını da dikkate alarak, birinci sınıf Alâiyye kazasının ikinci sınıf kaymakamlığa tenzili halinde bundan ortaya çıkacak tasarruf ile umumi gelirlerin iyi idare edilmesi ve vergilerin toplanması halinde ortaya çıkacak fazla gelir sayesinde teşkil edilecek kazanın masraflarının karşılanabileceğini nezarete bildirmiştir.[29] Nezaret de vilayetten gelen bu cevabi yazıyı, üzerinde bir değişiklik yapmadan, Sadaret'e göndermiştir.[30] Sadaret makamı da konuyu Şûrâ-yı Devlet'e aktarmıştır.

[27] Tanzimat döneminde taşrada oluşturulan vilâyet, liva, kaza idare ve umum meclisleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. M. Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri*, s.249-268; İ. Ortaylı, *Osmanlı Mahalli İdareleri*, s.71-85, 90-93; Mustafa Gençoğlu, "1864 ve 1871 Vilâyet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), Kasım 2017, ss.29-50.

[28] ŞD. 1743/6 (ek. 01/01) 20 Ekim 1899 (R. 7 T. Evvel 1315) tarihli Teke vilayeti meclis idaresi mazbatası.

[29] ŞD. 1743/6 (ek. 02/02), 03 Kasım 1899 (R. 21 T. Evvel 1315) tarihli mazbata.

[30] ŞD. 1743/6 (ek. 03/01), 26 Kasım 1899 (R. 13 T. Sânî 1315) tarihli; DH. MKT. 2275/106, 16 Kasım 1899 (R. 4 T.Sânî 1315) tarihli tezkireler.

Şûrâ-yı Devlet, Umur-ı Erkan-ı Harbiye Dairesi'nden görüş istemiştir. Seraskerlik, İkinci Ordu Müşirliği'nden gelen cevaba göre, Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin birleştirilerek kaza haline getirilmesi durumunda Alâiyye ve Akseki redif taburlarının[31] askerlik uygulamalarında kolaylığa, terhis ve toplanma sürelerinin kısalmasına sebep olacağını, ayrıca birçok fayda ve güzelliklerin ortaya çıkacağını bildirmiştir.[32]

Manavgat kazasının teşkili halinde ihtiyaç duyulan masrafların karşılanması maksadıyla birinci sınıf olan kazalarının ikinci sınıf kaymakamlığa tenzili haberini alan Alâiyyeliler, 1899 yılı sonlarında, hemen harekete geçmişlerdir. Önce sancaklıktan kazaya, şimdi de birinci derece kaymakamlıktan ikinci derece kaymakamlığa tenzile razı olmamışladır. Alâiyye kazası meclis idaresi üyelerinden kaymakam, müftü, mal müdürü ve diğer azalar ile başını ulema, eşraf, tüccar, muhtarlar, Müslim ve Gayrimüslim dini önderlerin çektiği yaklaşık 230 kişi Sadrazamlık makamına, Dâhiliye Nezareti'ne ve Konya Vilayeti'ne yazmış oldukları umumi arzuhallerde şu konular üzerinde durmuşlardır: Konya Vilayeti dâhilinde, Akdeniz sahilinde ve Kıbrıs adası karşısında bulunan memleketleri Alâiyye kasabası ve iskelesi, iş kapasitesi ve konumu açısından önemli bir noktada yer almaktadır. Alâiyye'nin, iskelesi ve sahillerindeki işleri sebebiyle Avrupa ve Arabistan ile ticarî ilişkileri bulunmaktadır. Alâiyye, İbradı nahiyesi ve Akseki kazasının ilhakıyla bir sancak merkezi olmaya uygundur. Alâiyye'nin çevresinde geniş ormanlar yer almakta; kale, kule gibi birçok tarihi eski eser, karakolhane, kışla, depo, hükümet konağı, telgrafhane, rüştiye ve iptidaiye mektebi, orman, liman, karantina hane, hapishane ve diğer bazı büyük kamu binaları bulunmaktadır. Güneyde Akdeniz'e

[31] Redif kelimesi "arkadan gelen, birinin ardından giden kimse" anlamına gelmektedir. Burada "fiilî ve muvazzaf ordunun yedeği" (ihtiyatî kuvvet) manasında kullanılmıştır. Yeniçeri Ocağı'nın ilgasını (1826) müteakip Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye adıyla oluşturulan yeni orduya destek sağlamak ve halkı uzun süre mecburi hizmette tutmadan kendi bölgelerinde eğiterek iç güvenliği sağlamak amacıyla 1834 yılında kurulmuştur. Bu ordunun en önemli özelliği subaylarının ve "efrâd-ı redîfe" denilen erlerinin dâimî statüde olmasıdır. 1843 yılında askerî alanda yapılan yeni düzenlemeye göre askerlik süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. Ordunun yedek gücü olarak ise redif kuvvetleri görev yapacaktır. Askerlik hizmetini bitirdikten sonra terhis olup memleketlerine gönderilen erler yedi yıl redif askeri olarak hizmet göreceklerdir. Erler, bağlı oldukları askeri birliklerin bulundukları yerlere gelerek askerî eğitim görmek zorunda idiler. Askerî alanda yapılan düzenlemeye göre Alâiyye ve Akseki kazalarında da birer redif taburu oluşturulmuştur. Redif teşkilatı hakkında daha fazla bilgi için bkz. M. Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri*, s.313-317; Abdülkadir Özcan, "Redif", *DİA*, c. 34, Ankara 2007, s.524-526.

[32] ŞD. 1743/6 (ek. 04/01), 13 Haziran 1900 (R. 30 Mayıs 1316) tarihli cevabî yazı.

30 saat sahili olup batıdan Antalya, doğudan İçil, kuzeyden Isparta, Bozkır, Hadim, Ermenek sancak ve kazaları ile sınırı vardır. Yaklaşık 400 saatten fazla mesafesi bulunmakta ve nüfus yoğunluğu ile muhtelif milletleri içinde barındırmaktadır. Arzuhal sahipleri, tüm bu anlatılanların incelenmesi halinde isteklerinin haklı olduğunun anlaşılacağını ifade etmişlerdir. Yine 1867 (H.1284) yılında uygulamaya konan teşkilat uygulamasında birinci sınıf kaymakamlığa tenzil ile Teke Sancağı'na bağlanan Alâiyye, Konya'dan ayrılmasından dolayı devlet işlerinin yürütülmesinde çeşitli zorluklarla karşılaşmakta, istenilen gelişme ve ilerlemelerden geri kalmaktadır. Mevcut duruma göre vergilerin zamanında toplanamaması sebebiyle hazine zarara uğramakta, adalet yeterince sağlanamamakta, barış ve sefer döneminde redif taburu askerleri zamanında çağrılamamakta ve toplanamamaktadır. Alâiyye'nin, Teke Sancağı'na 38-40 saat mesafesi olduğundan cezâi işlemleler ve istinaf mahkemesinin talep ettiği şahitlerin genellikle tarımla uğraşması sebebiyle merkez kazaya çağrılmaları ve uzak mesafede olanların Teke'ye gidip dönmelerine kadar birçok zaman geçmektedir. Özellikle ziraat mevsiminde ve işlerin yoğun olduğu dönemlerde çiftçiler, işlerini yetiştirememekte ve ticaretlerinden geri kalmaktadırlar. Bu sebeple son dönemlerde memleketin her köşesinde yaşanan gelişme ve ilerlemelerden mahrum kalmak istemediklerini ifade etmişlerdir. Alâiyye'ye komşu ve 6 saat mesafede, bağlı olduğu İçil Sancağı'nın Anamur kazasına 30 saat uzaklıkta bulunan Selenti (Gazipaşa) nahiyesi halkının da kaza merkezi ile işlerini yürütmekte zorlandıklarını, Alâiyye'ye yakınlıkları ve işlerinin çoğunu buradan görmeleri sebebiyle Alâiyye'ye ilhak olma arzularını da bildirmişlerdir. Selenti nahiyesi ve Akseki kazasının (İbradı nahiyesi dâhil) ilhakı ile kasabaları olan Alâiyye'nin tekrar sancak haline getirilmesini istemişlerdir. Yine Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin, Alâiyye ile olan irtibatlarının kesilerek her iki nahiyenin birleştirilmesi ve kaza haline getirilmesi için Teke Sancağı'ndan uygun olmayan bir mazbatanın sunulmuş olmasından da rahatsız olduklarını bildirmişlerdir. Arzuhalin sonlarına doğru ise isteklerini şöyle özetlemişlerdir: Daha önce de ifade ettikleri üzere Alâiyye'nin coğrafi açıdan geniş bir bölgeyi kapsaması, nüfusunun yoğunluğu, sancak merkezi Antalya'ya olan uzaklıkları, Konya ile kasabaları arasında şose yolunun açılmakta olması, kasabalarının gelişmesine katkı sağlayacak bir iskelesinin bulunması, köylerinin çoğunluğunun ormanlık ve dağlık olması, ağaçların kesimi ve ticareti, hayvanlarını otlatacak geniş arazilerin olması, Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birbirlerine bitişik ve sahil köylerinin tarımla uğraşması sebebiyle her konuda birbirileriyle ilişkileri bulunduğundan Alâiyye'nin sancak olması durumunda her türlü işlemin kolaylıkla yapılabileceğini ve birçok faydasının görüleceğini beyan etmişlerdir. Sonuç itibari ile Alâiyye'nin bu iki sahil nahiyesinden başka nahiyesi ve ziraata

elverişli başka arazisi de bulunmamaktadır. Kasaba ahalisinin çoğu, mezkûr nahiye halkı ile işbirliği içerisinde olduğundan irtibatının kesilmesi ahali arasındaki münasebetinin kesilmesine ve günlük hayatta birçok zorluğa ve zarara neden olacaktır. Padişah hazretlerinin devletin ve memleketin ilerlemesi konusunda gayretleri olduğundan kasabaları olan Alâiyye'nin daha önceleri olduğu gibi sancak haline getirilmesi halinde icra kuvvetinin artacağı ve iyi idare edilmesi halinde fazla masrafların karşılanacağı, buna imkân olmadığı takdirde ise emsalleri gibi vergilere zam ve ilave yapılması suretiyle arzularının yerine getirilmesini istemişlerdir.[33]

Alâiyye merkez halkı vekili olarak Hasan, Alâiyye'den Sadrazamlık makamına ve Dâhiliye Nezareti'ne çekmiş olduğu telgraflarda da benzer konulara değinmiştir. Hasan'a göre memleketi olan Alâiyye'nin sancaktan kaza haline getirilmesinden beri büyüklük bakımından önemli bir mevkide olup nüfus çokluğuna oranla kanunlar uygulanamamakta, doğal olarak inzibat işlerinin idaresinde ve diğer işlerin yapılmasında aksamalar olmaktadır. Dünyanın her yerinde maliye ve maarif açısından günden güne ilerleme kaydedilir iken Alâiyye, zamanına göre eğitim ve ticarette ilerleyememekte, her taraftan geri kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı Alâiyye'nin fazla masraflarının karşılanarak eskiden olduğu gibi sancak haline getirilmesini istemiştir. Ayrıca Alâiyye halkı adına, 5 Kasım 1899 (R. 24 T. Evvel 1315) tarihli telgraf ve 27 Kasım 1899 (R. 15 T.Sânî 1315) tarihli umumi mahzarlarla ilgili cevap beklediklerini de arz etmiştir.[34]

Aynı günlerde Düşenbe nahiyesi halkı adına Hasan Kahya oğlu Mustafa ile Mehmed Ağa-zâde Hacı İlyas ve Seyyid Efendi-zâde Bekir'in Alâiyye'den, Sadrazamlık makamına ve Dâhiliye Nezareti'ne çekmiş olduğu telgraflarda ticaret ve ziraat açısından, özellikle de askerî açıdan, öteden beri nahiyeleri bulunan Düşenbe'nin, Alâiyye kazasına bağlı olmasından memnun olduklarını bildirmişlerdir. Durum böyle iken Alâiyye kazasından ayrılarak hiçbir şekilde münasebetleri olmayan Manavgat nahiyesine ilhak ve söz konusu nahiye ile birleşerek yeni bir kaza olmak için Manavgat ahalisi tarafından istekte bulunulduğunu işittiklerini, böyle bir durumun kendilerine pek çok zararının olacağını bildirmişlerdir. Daha önce de arz edildiği üzere, Alâiyye'nin eskiden olduğu gibi, liva halinde idare edilmesi durumunda idari işlerin yürümesinin ve

[33] ŞD. 1743/6 (ek. 12/1-2), (ek. 13/1-2), (ek. 14/1-2), 27 Kasım 1899 (R. 15 T. Sânî 1315) tarihli ve 16 Aralık 1899 (R. 4 K. Evvel 1315) tarihli Alâiyye halkının umumi mahzarları.
[34] ŞD. 1743/6 (ek. 9/1), (ek. 10/1), 8 Şubat 1900 (R. 27 K.Sânî 1315) tarihli telgraflar.

mahalli güvenliğin sağlanmasının daha kolay olacağını, ortaya çıkacak fazla masrafın ödenmesinde nahiye halkının hissesine düşeni ödemeye hazır olduklarını arz etmişlerdir.[35]

Konya Vilayeti'nden Dâhiliye Nezareti'ne gönderilen mazbatada; Alâiyye kazasının, konumunun önemi yanında coğrafi açıdan büyüklüğü ve nüfusunun çokluğundan bahsedilmiştir. Yine mazbatada mevkii uygun olan Akseki kazası ve Adana mülhakatından Selenti nahiyesinin de ilhakıyla Alâiyye'nin mutasarrıflık haline getirilmesi durumunda, vergilerin toplanmasında ve askerlik ile ilgili işlerin kolaylıkla yürütülmesinde birçok faydasının olacağı, gerekli yazışmaların zamanında yapılacağı ve bu şekilde gelir-giderlerin dengeleneceği vurgulanmıştır. Mazbata ekinde, bu işleri arzulayan 40'tan fazla kişi tarafından imzalı Alâiyye'den çekilen telgraf da gönderilmiştir. Yine mazbatada mahallinden gelen bilgiler dikkate alınarak vilayet tarafından değerlendirme yapıldığı ve durumun daha önce 13 Kasım 1899 (R. 1 T.Sânî 1315) tarihli yazı ile Teke Mutasarrıflığı'ndan sorulduğu bilgisi verilmiştir. Teke Mutasarrıflığı'ndan alınan cevapta, Alâiyye kazasına bağlı köylerin ahalisinin ekonomik durumlarının zayıf ve hallerinin fakir olduğu, Akseki kazası ve Selenti nahiyesinin de ilavesiyle Alâiyye'nin mutasarrıflık haline getirilmesi halinde ortaya çıkacak masrafı halkın ödemeye güçlerinin olmadığı, mükellef oldukları vergileri dahi bildirmedikleri, külliyetli borçlarının bulunduğu bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca kaza halkının genel isteğinin bu yönde olmadığı, Akseki kazası halkının da böyle bir istekte bulunmadığı, Alâiyye'nin liva haline getirilmesini gerektirecek acil bir durumun da görülmediği bildirilmiştir. Kısacası bu isteğin kaza halkından yalnız birkaç kişiye mahsus olduğu Teke Mutasarrıflığı tarafından ifade edilmiştir. Yine mazbata ekinde vilayet tarafından, söz konusu kazanın mutasarrıflık haline getirilmesi hakkındaki arzuhaller de sunulmuştur. Alâiyye halkı vermiş oldukları arzuhallerde, Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin Alâiyye'de kalarak bu nahiyeler için başka bir teşkilat yapılanmasına gidilmesini istememişlerdir. Vilayetin bu konudaki görüşü ise şöyledir: Gerçekte merkez kazaya 20 saat uzaklıkta bulunan bu iki nahiyenin Alâiyye'den idaresi mümkün değildir. Vilayet makamı, bu konu ile ilgili görüşünü 3 Kasım 1899 (R. 21 T. Evvel 1315) tarihli 449 numaralı mazbata ile bildirmiş ve bu mazbatada idari yapıda yeni düzenleme yapılması gerekliliğini tekrar vurgulamıştır.[36]

Dâhiliye Nezareti'nden Bâb-ı Âlî'ye gönderilen tezkirede de aynı konular üzerinde durulmuş, ilgili mazbata ve ekleri de tezkire ekinde gönderilmiştir.

[35] ŞD. 1743/6 (ek. 8/1), (ek. 11/1), 17 Şubat 1900 (R. 5 Şubat 1315) tarihli telgraflar.
[36] ŞD. 1743/6 (ek. 7/1), 5 Ocak 1900 (R. 23 K. Evvel 1315) tarihli mazbata.

Mazbata ve eklerinde, yeni bir idari yapının oluşturulması gerekliliği ve buna olan ihtiyaç konusunda Konya Vilayeti'nden gelen yazı ve ekleri, Alâiyye kazasının mutasarrıflık olması yönündeki halktan bazı kişiler tarafından imzalı arzuhaller ve ifadeler bulunmaktadır. Bunlardan başka tezkire ekinde, nezarete gelen arzuhaller, telgraflar ve ıslahat komisyonun ifadeleri de yer almıştır.[37]

Sadaret makamından Dâhiliye Nezareti'ne gönderilen karar yazısında öncelikle daha önce konu ile ilgili yapılan yazışmalara ve yazışmaların içeriğine değinilmiştir. Bu yazışmalarda, Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya denilen mahalde bir kaza teşkili halinde, İbradı nahiyesinin kaza haline getirilmesi durumunda ortaya çıkacak daimi ve diğer masraflara uygun karşılık bulunması vilayetten istenmiştir. Bu arada Alâiyye halkının yapılacak idari teşkilatlanmaya karşı tutumu ve devamında Alâiyye kazasının liva haline getirilmesine dair halkın göndermiş olduğu arzuhaller üzerinde de durulmuş ve telgraflara değinilmiştir. Vilayet makamının, hesaplanan masraflara kısmen karşılık olmak üzere Alâiyye kazasının ikinci sınıfa tenzilini yazılı olarak önerdiği ifade edilmiştir. Karar yazısının devamında ise, Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi tarafından yapılan inceleme ve hesaplamalar sonrasında, daha önce liva halinde idare edilmekte iken birinci sınıf kaymakamlığa tenzil edilen Alâiyye kazasının, şimdi de ikinci sınıf kaymakamlığa tenzilini gerektirecek herhangi geçerli bir sebep bulunamamıştır. Bu şekilde yapılacak tasarruftan ortaya çıkacak meblağ, teşkili istenilen kazanın masraflarını tamamıyla karşılayamayacağı da gönderilen yazılardan anlaşıldığı ifade edilmiştir. Bu sebeple söz konusu kazanın birinci sınıf kaymakamlık halinde idare edilmesi gerektiği, Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek kaza oluşturulması halinde, fayda ve güzellikler meydana getireceği açıklanan kaza için, gerekli masraflara başka münasip bir karşılık bulunması halinde icabına bakılacağının Konya Vilayeti'ne bildirilmesi istenmiştir.[38] Dâhiliye Nezareti'nden Konya'ya gönderilen tezkirede ise Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi mazbatasına atıfta bulunularak aynı konular hakkında Vilayet makamı bilgilendirilmiştir.[39]

Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi'nden gelen bu son tezkire üzerine Teke Sancağı Meclis İdaresi yeni bir mazbata hazırlayarak vilayete göndermiş, Konya

[37] DH.TMIK.S. 30/20, 8 Mayıs 1900 (R. 25 Nisan 1316) tarihli; ŞD. 1743/6 (ek. 6/1), 15 Mayıs 1900 (R. 1 Mayıs 1316) tarihli tezkireler.
[38] DH.TMIK.S. 32/44 (ek. 03/01), 5 Kasım 1900 (R. 23 T. Evvel 1316) tarihli tezkire.
[39] DH.TMIK.S. 32/44 (ek. 01/01), 14 Kasım 1900 (R. 1 T. Sânî 1316) tarihli tezkire.

Vilayet Meclis İdaresi'nde konu görüşüldükten sonra Dâhiliye Nezareti'ne bildirilmiş ve Dâhiliye Nezareti de konuyu tekrar Sadaret makamına sunmuştur. Yapılan bu yazışmalarda şu konulara değinilmiştir: Başını genellikle imamların çektiği, muhtarlar ve mahalli eşraf tarafından ele alınan ve içeriği kaza meclisi idaresi tarafından da onaylanan arzuhallerde, Alâiyye kazasının konumu itibari ile sahip olduğu önem ve nüfusunun günden güne artmakta olduğu beyan edilmiştir. Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya'da bir kaza oluşturulması ve Manavgat'ın yalnız Yayla karyesi ile Kaşaklı nahiyesinin ilave edilerek İbradı nahiyesinin kaza haline getirilmesi için gerekli masrafların Alâiyye'nin ikinci sınıf kazaya tenzili cihetiyle karşılık gösterilmek istenilmiş ise de söz konusu kazanın tenzilini gerektirecek hakiki bir sebep bulunamamıştır. 5 Kasım 1900 (R. 23 T. Evvel 1316) tarihli Sadrazamlık tezkiresinde, bu sene hâsıl olacak tasarrufun söz konusu masrafları tamamen karşılayamayacağı, ayrıca Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi tarafından başka bir karşılık bulunmadığı halde icabına bakılacağı sözünün verildiği, cevap olarak ifade edilmiştir. Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek oluşturulması gerekli görülen ve birçok faydasının olacağı ifade edilen kaza için gerekli masraflara başka münasip karşılık bulunması halinde icabına bakılacağı bildirilmiştir. Söz konusu nahiyelerin büyüklüğünden, birçok köyün bağlı bulunduğu Alâiyye'ye olan uzaklıklarından ve kış mevsiminde Alâiyye ile Manavgat arasındaki ırmakların taşkınlığından dolayı devlet mallarının Mal Sandığı'na ulaştırılmasında ve başka işlerde kaza merkezine ulaşmada birçok zorlukla karşılaşılmaktadır. Bu nahiyelerdeki mevcut ormanların ihtiva ettiği servet, aşar, ağnam ve diğer gelirlerin iyi idare edilmesi ve vergilerin toplanması durumunda ihtiyaç duyulan masraflar karşılanabilecektir. Nahiye dâhilindeki Mecidiye ve Selimiye karyelerindeki Girit muhacirleri sebebiyle Manavgat'ın önemi bir kat daha artmıştır. İdarenin temin edilmesi ve güvenliğin sağlanması gerekli olduğundan iki nahiyenin birleştirilerek bir kaza teşkili zorunlu hale gelmiştir. Kurulacak kazanın daimi masrafları için devlet mallarının iyi idaresi ve vergilerin toplanması, ormanlardan elde edilen gelirler ziyadesiyle yeterli görülmüştür.[40]

Islahat Komisyonu'nun hazırlamış olduğu ve Sadaret makamına sunduğu raporda, Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin büyüklüğüne, mevcut ormanların servetinin muhafazasına ve sürdürülmesine değinilmiştir. Ayrıca raporda aşar, ağnam ve diğer gelir kaynaklarının iyi idare edilmesi ve vergilerin toplanması halinde bir kaza teşkili için ihtiyaç duyulan gelirin yeterli olduğu vurgulanmıştır.

[40] ŞD. 1746/6 (ek. 1/1), 7 Şubat 1901 (R. 25 K. Sânî 1316) tarihli mazbata; ŞD. 1746/6 (ek. 3/1), 5 Mart 1901 (R. 20 Şubat 1316) tarihli mazbata; ŞD. 1746/6 (ek. 3/1), 26 Mart 1901 (R. 12 Mart 1317) tarihli tezkire.

Yine raporda, Manavgat dâhilindeki Mecidiye ve Selimiye adlarıyla kurulan Girit muhacir köylerinin de bu konuda olumlu katkı yapacağına değinilmiştir. Kısacası raporda, oluşturulacak kazanın daimi masraflarının karşılanmasında devlet mallarının iyi idare edilmesinin, vergilerin toplanmasının ve ormanlardan elde edilecek gelirlerin yeterli olacağı ifade edilmiştir.[41]

Şûrâ-yı Devlet, 28 Temmuz 1902 (R. 15 Temmuz 1318) tarihli ve 29 numaralı tezkire ile Seraskerlik makamından da görüş istemiştir. Seraskerlik makamı, Teke Sancağı'nda yer alan Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya'da bir kaza oluşturulmasını olumlu karşılamıştır. İkinci Ordu Müşirliği, söz konusu nahiyelerin birleştirilmesi ile sahilde ve Eski Antalya denilen mahalde bir kaza kurulmasının birçok faydaya ve askeri açıdan birçok güzelliklere sebep olacağını bildirmiştir.[42]

Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi, Seraskerlik makamının ve Konya Vilayeti'nin yeni kaza teşkilini olumlu karşılaması üzerine meselenin bir de Maliye Nezareti'nce incelenmesini uygun bulmuş ve konu hakkında Maliye Nezareti'den görüş istemiştir.[43] Maliye Nezareti ise, Teke Sancağı mülhakatından Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek bir kaza teşkili konusunun, Dâhiliye Nezareti tarafından Şûrâ-yı Devlet'e tezkire ile bildirildiğinden bahsetmiştir. Devamında ise söz konusu nahiyelerin, kaza haline getirilmesi durumunda maliye memurları için ne kadar tahsisatın icap edeceğinin ve muvazene dâhilinde karşılığının olup olmadığının 18 Temmuz 1903 (R. 5 Temmuz 1319) tarihinde sorulduğunu, evrakın Maliye Nezareti'nin Muhasebe-i Umûmiye birimine havale edildiğini, söz konusu nahiyelerin kaza olması durumunda maliye memurlarına, pusula ekinde gösterildiği üzere, 1625,5 kuruş tahsisinin icap ettiğini, ancak bundan söz konusu nahiyelerin önceki tahsisatları olan 520 kuruşun indirilerek geriye kalan 1105,5 kuruşun bütçede karşılığının olmadığını bildirmiştir. Ayrıca bu gibi karşılığı bulunmayan veya olağanüstü bir mecburiyet görülmedikçe yeniden memur tayini ve maaşlara zam konularında dairece izin istenmemesi gerektiğinin 17 Temmuz 1902 (R. 4 Temmuz 1318) tarihli tezkirede emredildiğini, bu sebeple söz konusu nahiyelerin kaza haline getirilmesinde mecburiyet görülmesi halinde söz konusu meblağın bütçeye ek yük getireceği ifade edilmiştir.[44] Anlaşılacağı üzere Maliye Nezareti, bir kaza

[41] DH. TMIK.S. 32/44 (ek. 4/1), 25 Mart 1901 (R. 12 Mart 1317) tarihli rapor.
[42] ŞD. 1746/6 (ek. 9/1), 28 Eylül 1902 (R. 14 Eylül 1318) tarihli cevabi yazısı.
[43] ŞD. 1746/6 (ek. 10/1), 23 Nisan 1903 (H. 25 Muharrem 132)1 tarihli mazbata.
[44] ŞD. 1746/6 (ek. 7/1), 11 Eylül 1903 (R. 28 Ağustos 1319) tarihli cevabi yazı.

kurulması halinde ortaya çıkacak masrafların bütçede karşılığı olmadığını gerekçe göstererek Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilmesine karşı çıkmakta ve mecburiyet görülmesi halinde de söz konusu masrafların bütçeye ek yük getireceğini ifade etmektedir.

Şûrâ-yı Devlet, 18 Temmuz 1903 tarihinde, konu ile ilgili olarak Adliye Nezareti'nden, Dâhiliye Nezareti'nden ve Şeyhülislamlık makamından da konu hakkında görüşlerini istemiştir. Adliye Nezareti'nin cevabî yazısında; Teke Sancağı'nın Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek kaza haline getirilmesi durumunda, mahkeme giderleri için 21.208 kuruşun gerekli olduğu, bu miktarın adliye muvazenesinde karşılığının olmadığı, bu sebeple söz konusu meblağın bütçeye ilave edilmesinin lazım geleceği ifade edilmiştir.[45]

Adliye Nezaretine göre Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek kaza haline getirilmesi durumunda mahkeme için gerekli gider kalemleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.[46]

Tablo 1: Oluşturulacak Manavgat kazası için mahkeme masrafları çizelgesi.

Memuriyetler	**Beheri**	**Nefer**	**Kuruş (Aylık)**		**Yıllık harcama kalemleri (Kuruş)**	
Aza	200	2	400		Yıllık maaş gideri	20.208
1.Kâtip		1	400		Kırtasiye	480
2.Kâtip		1	220		Zâbita-i adliye kırtasiyesi	48
Müstentak muavini		1	300		Mefrûşât	200
Mübaşir	160	2	320		Mahrûgât (Isınma)	200
Odacı		1	45			
			1.690			
Yıllık maaş gideri: 12 X 1.690 = 20.208					Yıllık toplam harcama	21.208

[45] ŞD. 1746/6 (ek. 5/1), 3 Ağustos 1903 (R. 21 Temmuz 1319) tarihli cevabi yazı.
[46] ŞD. 1746/6 (ek. 4/1), 3 Ağustos 1903 (R. 21 Temmuz 1319) tarihli pusula.

Şûrâ-yı Devlet Maliye Dairesi, konu ile ilgili olarak Dâhiliye Nezareti'ne bir tezkire göndermiştir. Bu tezkirede Konya Vilayeti'ne bağlı Teke Sancağı mülhakatından Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya'da bir kaza kurulması lüzumuna dair Şûrâ-yı Devlet'e gönderilen nezaret tezkiresinin tüm evraklarının Maliye Dairesi'nde söz konusu nahiyelerin köyleri ile birlikte incelenmesini, kaza kurulması halinde Dâhiliye memurları için ne kadar meblağın tahsisinin icap edeceğinin ve bahsi geçen tahsisatın muvazene dâhilinde karşılığının olup olmadığının sorgulanmasını, sonra da gönderilen evrakın ekleriyle birlikte iade edilmesini istemiştir.[47] Dâhiliye Nezareti ise Konya Vilayeti dâhilindeki Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin birleştirilerek yeniden bir kaza teşkili halinde Dâhiliye memurları için tahsisi icap eden miktarın 15.019 kuruş olduğunu, nezaret bütçesinde bunun karşılığının olmadığını, söz konusu meblağın muvazeneye ilaveten tahsisinin gerekli olacağını beyan etmiş ve ilgili evrak ekiyle birlikte iade etmiştir.[48]

Dâhiliye Nezareti'ne göre Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek kaza haline getirilmesi durumunda Dâhiliye memurları için gerekli gider kalemleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.[49]

Tablo 2: Teşkil olunacak Manavgat kazası için Dâhiliye memurları harcama çizelgesi.

Görevliler	**Beheri**	**Yıllık**				**Genel Toplam**
Kaimakam maaşı	1.125	13.500		Habshâne masârifi	1.000	
Tahrîrât kâtibi maaşı	136	1.632		Mücrimîn sevkiyesi	200	
Nüfus memuru maaşı	250	3.000		Mahrûkât	100	
Nüfus kâtibi maaşı	125	1.500		Nüfus memurlarının harcırâhı	225	
				Nüfus kırtasiyesi	78	

[47] ŞD. 1746/6 (ek. 11/1), 18 Temmuz 1903 (R. 5 Temmuz 1319) tarihli pusula.
[48] ŞD. 1746/6 (ek. 11/1), 4 Ağustos 1903 (R. 22 Temmuz 1319) tarihli mazbata.
[49] ŞD. 1746/6 (ek. 6/1), 4 Ağustos 1903 (R. 23 Temmuz 1319) tarihli pusula.

Toplam	**1.636**	**19.632**			**1.603**	**21.235**

Nahiyelerin mevcut harcama çizelgesi				
Manavgat nahiyesi müdürü	**3.108**		Kaza dâhiliye memurlarının yıllık toplam harcaması	**21.235**
Düşenbe nahiyesi müdürü	**3.108**		Nahiyelerin toplam harcaması	**6.216**
Toplam	**6.216**		**Fark toplamı**	**15.019**

Şeyhülislamlık makamı, Şûrâ-yı Devlet'in 18 Temmuz 1903 tarihli yazısına vermiş olduğu cevapta ise kendi muhasebe biriminin yapmış olduğu hesaplamaya göre teşkil olunacak kazanın naibine emsallerine göre 900 kuruş maaş tahsisinin gerektiği, söz konusu meblağın ilmiye tahsisatında karşılığının olmadığı bilgisini vermiştir.[50]

Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya'da bir kaza teşkili hakkındaki en son yazı ise 8 Aralık 1903 tarihlidir. Şûrâ-yı Devlet Maliye Dairesi'nden, Dâhiliye Nezareti'ne yazılan yazıda Konya Vilayetine bağlı Teke Sancağı mülhakatından Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya'da bir kaza teşkili hakkında 18 Temmuz 1903 (R. 22 R.Ahir 1321) tarihinde yazılan tezkire cevabı henüz ulaşmadığından istenilen cevabın acilen gönderilmesi istenmiştir.[51]

1903 yılına kadar Manavgat kazasının yeniden teşkili süreci hakkında şunlar söylenebilir: Düşenbe nahiyesinin 1885 yılında Alâiyye'ye bağlanmasından sonra bölgede idari yapının yeniden düzenlenmesi ile ilgili talepler devam etmiştir. Bu konuda ilk talep 1894 yılında İbradı halkından gelmiştir. İbradılılar, Akseki'den ayrılarak, Seydişehir'e bağlı mülga Kaşaklı nahiyesi ile birlikte, eskiden olduğu gibi kaza merkezi olmak istemişlerdir. Yapılan inceleme sonucunda İbradı'nın kaza olmak için askerî ve malî açıdan gerekli şartları taşımadığı anlaşılmıştır. Bu inceleme sonucunda İbradı'nın değil de Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin birleştirilerek kaza haline getirilmesinin askerî, idarî ve malî açıdan daha uygun olacağı yetkili makamlarca dile

[50] ŞD. 1746/6 (ek. 12/1), 15 Eylül 1903 (R. 1 Eylül 1319) tarihli cevabi yazı.
[51] DH.TMIK.S. 49/76, 8 Aralık 1903 (R. 25 T. Sânî 1319) tarihli tezkire.

getirilmiştir. Yapılan incelemede, Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin birleştirilerek kaza haline getirilmesi askerî ve idarî açıdan uygun bulunmuş, malî açıdan ise uygun bulunmamıştır. Kaza teşkil edilmesi halinde ortaya çıkacak masrafları karşılamak için Alâiyye'nin birinci sınıf kazadan ikinci sınıf kaymakamlık haline getirilerek tasarruf yapılmak istenmiştir. Ancak daha sonra buradan elde edilecek tasarrufun da yeterli olmayacağı anlaşılmıştır. Bu sırada Alâiyye kasabası ve Düşenbe halkından bazı kişiler, Akseki kazası ve İçil Sancağına bağlı Selenti nahiyesinin de ilavesiyle Alâiyye'nin mutasarrıflık haline getirilmesini, Düşenbe ve Manavgat nahiyelerinin mevcut statülerinin korunmasını istemişlerdir. Bu konu ile ilgili olarak yapılan incelemede ise Alâiyye kazasının ikinci sınıf kaymakamlığa tenzilini gerektirecek bir durumun bulunmadığı, Alâiyye'nin mutasarrıflık olması için malî açıdan yetersiz olduğu, halkın genelinin fakir olduğu ve bu sebeple halkının mutasarrıflığa istekli olmadığı, ayrıca Akseki halkından da böyle bir talebin gelmediği anlaşılmıştır. Manavgat ve Düşenbe nahiyelerinin birleştirilerek Eski Antalya'da bir kaza merkezi teşkil edilmesi, Manavgat'ın yalnız Yayla karyesi ile Kaşaklı nahiyesinin ilave edilerek İbradı nahiyesinin de kaza haline getirilmesi için yapılan çalışmalardan istenilen sonuç çıkmamıştır. Böyle bir sonucun çıkmasında ise malî açıdan yetersizlik en önemli neden olarak gözükmektedir.

Manavgat kazasının yeniden teşkili sürecinde önemli diğer aşamalar ise Osmanlı Devleti'nin 1910 yılı sonrasında girmiş olduğu savaşlar ve toprak kayıplarıdır. Trablusgarp ve Balkan savaşlarında Osmanlı Devleti'nin yenilgiye uğraması ve toprak kaybetmesi idarî teşkilatta yeniden düzenleme yapma gereğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle İtalya'nın Trablusgarp Savaşı sırasında Rodos ve çevresini işgal etmesi ve devamında Ouchy (Uşi) Antlaşması (18 Ekim 1912) ile bu adaların İtalya'ya bırakılması, Anadolu'nun güney sahillerinde ciddi bir güvenlik açığına neden olmuştur. Nitekim 1914 yılı ilk yarısı içerisinde Osmanlı topraklarında yeni bir idari teşkilatlanmaya gidilmiştir.

Osmanlı'nın son yıllarında yapılan idari yapılanmadan Antalya, sancak, kaza ve nahiye taksimatı açısından etkilenmiştir. Teke Sancağı'nın idarî, siyasî ve askerî açıdan önemi sebebiyle 1913 yılı başlarından itibaren Konya'dan ayrılarak müstakil bir liva olması için gerekli işlemlere başlanmıştır.[52] 23

[52] DH.I.UM.EK. 87/07, 8 Mart 1913 (R. 23 Şubat 1329) tarihli kanun layihası; MV. 233/199, 11 Mart 1914 (H. 13 R. Ahir 1332) tarihli kanun layihası hakkında mazbata; *DÜSTUR*, Tertip II, Cilt 6, s.296, 12 Mart 1914 (H. 14 R.Ahir 1332) tarihli Teke Sancağı'nın müstakil livaya tahvili hakkında kanun-i muvakkat; Aynı kanun maddesi gazetede de yayımlanmıştır. *Takvîm-i Vekâyi*, 5 Mart 1330 (M. 18 Mart 1914), sahife 4, numara: 1760. Macit Selekler, *Yarım Asrın Arkasından*

Temmuz 1914 tarihli 1328 numaralı ve "*Konya vilâyetine mülhak Teke Sancağı'nın müstakil livâ haline ifrâğı hakkında*" başlıklı irâde-i seniyye ekinde yer alan livâ-i kanuniyenin birinci maddesinde "*Konya vilâyeti mülhâkâtından Teke Sancağı mahsûsât-ı hâzırasıyle müstakil livâ hâline ifrağ edilmiştir*" denilmektedir. Söz konusu kanun, Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusân'da kabul edilmesinden, Dâhiliye Nazırı ve Sadrazam tarafından imzalanmasından sonra Sultan Mehmed Reşad'ın onayıyla yürürlüğe girmiştir.[53] Bu çerçevede 23 Temmuz 1914 tarihinde, Teke Livası Konya'dan ayrılarak müstakil bir sancak haline getirilmiştir. Teke Livası müstakil olması sebebiyle vilayetten tefrik edilen bütçe ile ilgili gerekli çalışmalara başlanmıştır.[54]

Osmanlı'nın son idari düzenlemesinde Antalya'nın kaza ve nahiye taksimatı ise şöyle olmuştur: Dâhiliye Nezareti'nden Sadaret'e gönderilen yazıda Antalya Sancağı'nın mevkiinin özelliği üzerinde durulmuş, siyasi açıdan son dönemlerde öneminin arttığı, 22.000 km^2'den fazla yüzölçümüne sahip olduğu, uzun bir sahilinin bulunduğu, merkez kazası ve nahiyelerinden başka dört kaza ve on nahiye ile idare edildiği, inzibat ve güvenliğinin sağlanmasında zorluk çekildiğine işaret edilmiştir. Bu sebeplerden dolayı mevcut kazalara ilaveten Korkud-ili, Finike ve Manavgat adlarında üçüncü sınıftan olmak üzere üç kaza daha teşkiline lüzum görülmüştür. Bu amaçla cetvel ve kanun layihası düzenlenmiştir. Yeni oluşturulan kaza ve nahiyelerin ihtiyaçlarını karşılamak için 1914 (R. 1330) bütçesinin kaza faslından 66.600 kuruş, nevâhi faslından 237.800 kuruş karşılık bulunmuş ve bu miktar kaza faslına nakledilmiştir.[55]

Dâhiliye Nezareti'nin hazırlamış olduğu kanun layihasında Antalya Sancağı'nın Mülkiye Teşkilatına göre liva dâhilinde Manavgat'tan başka Korkud-ili ve Finike adlarında yeni iki kaza teşkiline Meclis-i Vükelâ kararıyla ruhsat verilmiştir.[56] 4 Mayıs 1914 tarihli, 564/126 numaralı kanunun birinci

Antalya'da Kemer, Melli, İbradı ve Serik, yayına Haz. Ali Yıldız – Resul Kaya, (2. Baskı), Kutlu Avcı Ofset, Antalya 2011, s.66, 69.

[53] I.MLU. 7/58, 23 Temmuz 1914 (H. 30 Şaban 1332/R.10 Temmuz 1330) tarihli irâde-i seniyye, kanun ve ekleri; *DÜSTUR*, Tertip II, Cilt. 6, s.974, 24 Temmuz 1914 (H. 30 Şaban 1332) tarihli Teke Sancağı'nın muhassesât-ı hâzırasıyla müstakil livaya tahvili hakkında kanun; Aynı kanun maddesi gazetede de yayımlanmıştır. *Takvîm-i Vekâyi*, 18 Ağustos 1914 (R. 5 Ağustos 1330), sahife 2, numara: 1911.

[54] DH. UMVM. 32/21, 22 Aralık 1914 (R. 9 K.Evvel 1330) tarihli telgraf ve ekleri.

[55] İ.MMS. 183/32 (ek. 03/01), 26 Nisan 1914 (R. 13 Nisan 1330) tarihli tezkire.

[56] Bu yeni düzenlemeye göre Antalya Sancağı, Antalya merkez, Elmalı, Alâiyye, Akseki, Kaş, Manavgat, Korkud İli (Korkuteli) ve Finike kazalarından oluşmaktadır. DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 02/01), tarihsiz kanun layihası; DH. SMN. 44/1, (Memâlik-i Osmaniye'nin 1330 Senesi Nüfus İstatiki), s.26; SDAO. 1333-1334 (M.1918), s.747-751; Muhammet Güçlü, "Müstakil Teke

maddesinde "*Antalya Sancağı teşkilât-ı mülkiyesi merbut cedvel mûcibince ta'dil ve mezkûr livâ dâhilinde Korkud-ili ve Finike ve Manavgad namlarıyla müceddeden üç kaza teşkil olunmuşdur*" denilmektedir. Meclis-i Umumi'nin toplanmasından sonra söz konusu kanunun meclise teklif edilmek üzere geçici olarak işlem yapılmasına karar verilmiştir. Söz konusu kanun, Dâhiliye Nâzırı Talat ve Sadrazam Mehmed Said tarafından imzalanmasından sonra Sultan Mehmed Reşad'ın onayıyla yürürlüğe girmiştir.[57] Bu çerçevede yapılan çalışmalar ve düzenlemeler sonucunda 4 Mayıs 1914 (R. 21 Nisan 1330) tarihli irade-i seniyye ile Teke Sancağı'na bağlı Manavgat kazası teşkil edilmiştir.

Antalya Sancağı'nın Teşkilat-ı Mülkiyesi Cetveline göre Manavgat kazasının merkezi Eski Antalya olarak da bilinen Selimiye karyesidir. Cetvelde kazanın ismi "Selimiye Kazası" olarak kaydedilmiştir. Merkez Selimiye nahiyesinden başka Bozyaka karyesi merkez olmak üzere Beşkonak nahiyesi ve Pazarcı karyesi merkez olmak üzere Düşenbe nahiyesi oluşturulmuştur. Ayrıca cetvelde her bir köyün bağlı bulunduğu önceki ve sonraki nahiyesi ayrıntılı olarak gösterilmiştir.[58]

(Antalya) Sancağı'nın Kurulması ve İdari Düzenlemeye İlişkin Bir Belge", *Adalya*, (II), 1997, s.290-291; Muhammet Güçlü, "Selçuklulardan Cumhuriyet'e Kumluca (Antalya) Bölgesi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), Konya-Güz 2007, s.238. Ayrıca Harita 1'e bakınız.

[57] İ.MMS. 183/32 (ek. 05/01), 4 Mayıs 1914 (R. 21 Nisan 1330) tarihli kanun layihası; DH.I.UM.EK. 88/15 (ek. 03/01), 4 Mayıs 1914 (R. 21 Nisan 1330) tarihli kanun sureti; Dâhiliye Nezareti'nden Antalya Mutasarrıflığına gönderilen 12 Mayıs 1914 (R. 29 Nisan 1330) tarihli yazıda "*Mutasarrıfiyet-i bediyyeleri teşkilât-ı mülkiyesinde merbut cedvel mucibince ta'diline ve Korkud-ili, Finike ve Manavgad nâmlarıyla müceddeden üç kaza teşkîline bi'l-istizân 21 Nisan 1330 (M. 4 Mayıs 1914) tarihinde irâde-i seniyye hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurmuş olmağla mucibinde ifası ve nahiyeler kaçıncı sınıfdan i'tibar edilmek üzere mukteza ise bi't-tetkîkile îfâsı bâbında*" denilmektedir. DH.I.UM.EK. 88/15 (ek. 04/01), 12 Mayıs 1914 (R. 29 Nisan 1330) tarihli tezkire; Yine aynı nezaretden Maliye Nezareti'ne gönderilen 19 Kasım 1914 (R. 6 T.Sânî 1330) tarihli ve 7503 Sayı numaralı (Vâridât-ı Umumî'sinden muharrer 18 Kasım 1914 (R. 5 T.Sânî 1330) tarihli ve 162 numaralı tezkireye verilen) cevabî yazıda "*Teke Sancağı teşkilat-ı mülkiyesinin merbut cedveli mucibince ta'diline ve Korkud-ili, Finike ve Manavgad nâmlarında müceddeden üç kaza teşkiline bi'l-istizân 21 Nisan 1330 (M.4 Mayıs 1914) tarihinde irâde-i seniyye sadır olmuşdur*" denilmektedir. DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 50/01), 19 Kasım 1914 (R. 6 T.Sânî 1330) tarihli tezkire; DH.UMVM. 61/32, 3 Ağustos 1914 (H. 11 Ramazan 1332) tarihli tezkire; DH.İ.UM.EK. 107/2, 22 Şubat 1917 (R. 29 R.Ahir 1335) tarihli kanun sureti. Söz konusu kanun Sadrazam ve Dâhiliye Nazırı Mehmed Talat Paşa'nın imzası ve padişah Mehmed Reşad'ın onayı ile yürürlüğe girmiştir.

[58] DH.I.UM.EK. 90/70, Antalya Sancağı'nın Teşkilat-ı Mülkiyesi Cetveli, s.22-26; Ayrıca Harita 2'ye bakınız.

Manavgat'ın bu yeni nahiye taksimatında en çok dikkat çeken nokta daha önce Teke kazasının nahiyesi konumunda olan Beşkonak'ın Manavgat kazasına bağlanmasıdır. Diğer bir dikkat çeken nokta ise söz konusu nahiye sınırlarının genişletilmesidir. Daha önceki yıllarda Beşkonak nahiyesini; Bozkaya karyesi nahiye merkezi olmak üzere Bolasan, Karabük, Tazı, Zerk ve Karadut köyleri oluşturmakta idi. Yapılan son idari düzenlemede ise daha önceki yıllarda Serik nahiyesine bağlı Bâlâ-yı Bucak (Yukarı Bucak) ile Manavgat nahiyesine bağlı Burmahan, Kızılcaköy, Sağırin, Kepez, Değirmenözü, Karabük ve Düzağaç köyleri Beşkonak nahiyesine bağlanmıştır.[59] Bu şekilde yapılan son idari düzenleme ile Beşkonak nahiyesinin hem bağlı bulunduğu kaza değiştirilmiş, hem de idari açıdan sınırları genişletilmiştir. Bu değişikliğin dışında Selimiye merkez (Manavgat) ve Düşenbe nahiye sınırlarında ise önemli bir değişiklik olmamıştır.

Manavgat kaza merkezinin neresi olacağı bazı yazışmalara neden olmuştur. Teke Sancağı Mutasarrıflığı'ndan Dâhiliye Nezareti'ne yazılan 15 Temmuz 1914 (R. 2 Temmuz 1330) tarihli yazıda, livanın teşkilat yapısındaki son değişiklikleri içeren defterde, yeniden teşkil edilen Manavgat kazasının merkezi olarak Manavgat kasabası belirtilmiş iken teşkilat hakkında sunulan defterde ve layihada ise kaza merkezi olarak deniz kıyısında ve tarihi olarak da önemli bir liman üzerinde inşa edilmiş olan Selimiye kasabasının gösterildiği ifade edilmiştir. Yazının devamında Manavgat adında bir kasabanın olmadığı, Manavgat Hanı adıyla bir mevkiinin bulunduğu, burasının Düşenbe nahiyesinin merkezi olan Pazarcı karyesine yarım saat uzaklıkta yer aldığı vurgulanmıştır. Konya Vilayetinde veya nezarette teşkilat defterinin tanzim ve temize çekilmesi sırasında bu hatanın meydana geldiğine ihtimal verildiği, Manavgat mevkiinin kaza merkezi için uygun olmadığı belirtilmiştir. Nüfusunun çokluğu ve mevkiinin önemi sebebiyle gelecekte ticaret ve nakliye açısından öneminin artacağından Selimiye kasabasının merkez olması gerektiği, şayet bir hata var ise düzeltilmesi, lüzum üzerine Manavgat kasabasının merkez olarak tayin edilmiş ise gereğinin yapılacağı ifade edilmiştir.[60] Dâhiliye Nezareti'nden gelen cevabi yazıda ise Manavgat kazası için Manavgat kasabasının merkez olarak tayin edildiğine dair irade-i seniyyede bir kayıt bulunmadığından Selimiye kasabasının kaza merkezi olmasının uygun olduğu belirtilmiştir.[61]

[59] DH.I.UM.EK. 90/70, Antalya Sancağı'nın Teşkilat-ı Mülkiyesi Cetveli, s.25.
[60] DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 37/01), 15 Temmuz 1914 (R. 2 Temmuz 1330) tarihli yazı.
[61] DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 38/01), 26 Temmuz 1914 (R. 13 Temmuz 1330) tarihli Dâhiliye Nezareti'nin cevabi yazısı.

Teke Sancağı Meclis-i Umumisi'nden Dâhiliye Nezareti'ne yazılan 16 Aralık 1914 (R. 3 K.Evvel 1330) tarihli yazıda ise Manavgat kazası ve Düşenbe nahiyesi hakkında şu bilgilere yer verilmiştir: Manavgat adında aslında yeri belli ve bilinen bir kasaba veya karye bulunmamaktadır. Köken olarak da Manavgat adının anlamı bilinmemektedir. Söz konusu isim, çay kenarında bir han ile iki-üç dükkândan ibaret bulunan, çevresinde herhangi bir mesken ve hane bulunmayan bir yerdir. Haftada Cuma günleri pazar kurulan yere isim olarak verilmiştir. Burada kurulan pazarı tarif için Manavgat kelimesi yalnız kullanılmayıp *Manavgat Pazarı* şeklinde kullanılmaktadır. Bu pazarın tam karşısında, çayın öbür tarafında Pazarcı karyesi olup burası Düşenbe nahiyesinin merkezidir. Manavgat mevkiinin, kaza merkezi olarak tayin edilmesinden sonra garip bir hal yaşanmaya başlanmıştır. Kaymakam ile memurlar adı geçen handa ikamet etmemekte, aslında merkez kazada ahali de yaşamamaktadır. Pazara gidip gelenler de Pazarcı nahiyesi merkezi halkındandır. Kaymakam da fiilen nahiye merkezinde ikamet etmekte ve genellikle vazifesini burada ifa etmektedir. Çayın iki tarafına üç-dört dakikada geçildiğinden durumunu kurtarmak için kaymakam günde bir-iki defa pazar mahallindeki hana gelerek gûya merkez kazada kendini göstermektedir. Bu sebeple bu uygunsuz halin giderilmesi için kazaya bir kasaba tayini gereklidir. Nahiye merkezi olan Pazarcı kasabasının kaza sınırlarının tam ortasında bulunması sebebiyle bu iş için mevkii uygundur. Adı geçen nahiyeye bağlı bulunan Taşağıl karyesinin de aynı isimle nahiye merkezi olmasına Teke Sancağı Meclisi'nce karar verilmiş ve gereği yapılmıştır. Bu tür özellikleri bulunmayan Manavgat adının sürekli kullanımı uygun görülmemiştir. Mevcut duruma göre Pazarcı halkının da tamamen Türk olmasından dolayı kaza isminin Türkili kazası olarak isimlendirilmesinin uygun olacağı arz edilmiştir.[62] Dâhiliye Nezareti'nden gelen cevabi yazıda ise Eski Antalya diğer adı ile Selimiye kasabasının sahilde bulunduğu ve çevresinin ziraata uygun olduğu için Manavgat kazasının merkezi olarak uygun görüldüğü, padişahın da bu konuda bilgilendirildiği, mevcut hali ile merkez kaza ile Düşenbe nahiyesinin merkezinin tebdilinin uygun olmayacağı bildirilmiştir.[63] Yukarıda yapılan yazışmalardan Manavgat adında bir yerleşim biriminin olamaması sebebiyle Manavgat'ın kaza merkezinin neresi olacağı gündemi biraz meşgul etmiş gözükmektedir.

[62] DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 16/02), 16 Aralık 1914 (R. 3 K. Evvel 1330) tarihli yazı. Yapılan açıklamalarla ilgili olarak ayrıca Harita 3'e bakınız.

[63] DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 13/01), 30 Aralık 1914 (R. 17 K. Evvel 1330) tarihli Dâhiliye Nezareti'nin cevabi yazısı.

Yasal düzenlemelerin ardından Manavgat ve diğer yeni oluşturulan Korkud-ili ve Finike kazalarında bir mahkeme binasının oluşturulmasına ve memurların tayini işlemlerine başlanmıştır.[64]

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Manavgat, Antalya vilayetine bağlı bir kaza olarak idari teşkilatta yerini almıştır. 1923 yılı itibariyle Manavgat, kaza merkezi olup Beşkonak (Bozyaka) ve Taşağıl nahiyelerinden oluşmaktadır.[65] Bu tarihlerde Manavgat'ın kaza merkezi meselesi ve idari yapısı netliğe kavuşmuş gözükmektedir.

Sonuç

Tanzimat'ın ilanıyla başlayan yeni dönemde yapılan reformlardan devletin idari teşkilatı da etkilenmiştir. Alâiyye, 1864 yılında çıkarılan *Vilayet Nizamnamesi*'ne göre, 1868 yılında "*kaza*" haline dönüştürülmüş ve Teke Sancağı'na bağlanmıştır. Bu değişimden Manavgat da etkilenmiştir. Manavgat'ın kaza statüsü iptal edilerek nahiye haline getirilmiş ve Alâiyye kazasına bağlanmıştır. 1914 yılında yapılan idari düzenleme ile Beşkonak ve Taşağıl nahiyeleri ile Manavgat Çayı'nın doğusunda yer alan Düşenbe nahiyesi birleştirilerek Manavgat kazası tekrar teşkil edilmiştir. Bu şekilde kazanın sınırları Manavgat Çayı'nın doğusuna taşarak genişlemiştir.

Sonuç olarak bu çalışma ile XIX. yüzyıl ortalarından XX. yüzyıl başlarına kadar Manavgat'ın idari yapısında meydana gelen değişiklikler ele alınmıştır. Bu değişikliklerin yaşanmasında Osmanlı Devleti genelinde ve bölgede yaşanan siyasi, idari ve ekonomik kaynaklı olayların etkili olduğu anlaşılmıştır. Osmanlı döneminde yapılan bu idarî düzenlemelerde daha etkin yönetimin amaçlandığı sonucuna varılmıştır.

[64] DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 48/01), 3 Kasım 1914 (R. 21 T. Evvel 1330) tarihli kâime; DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 49/01), 18 Kasım 1914 (R. 5 T. Sânî 1330) tarihli tezkire.

[65] TCDS. 1925-1926 tarihli, s.357-358; TCDS. 1926-1927 tarihli, s.548. Ayrıca Harita 4'e bakınız.

KAYNAKÇA

1.Arşiv Kaynakları

1.1. Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (DOA.) Arşiv Belgeleri:

DH. MKT. 2275/106.
DH. I.UM.EK. 88/15.
DH. I.UM.EK. 90/70.
DH. MKT. 2217/71.
DH. TMIK.S. 30/20.
DH. TMIK.S. 32/44.
DH. TMIK.S. 49/76.
DH. UMVM. 32/21.
DH. İ.UM.EK. 107/2.
DH. SMN. 44/1.
DH. I.UM.EK. 87/07.
DH. UMVM. 61/32.
HRT. h.0604.
I. MLU. 7/58.
İ. MMS. 183/32.
MV. 233/199.
MVL. 327/31.
ŞD. 1711/3.
ŞD. 1736/13.
ŞD. 1743/6.
ŞD. 1746/6.
ŞD. 2505/20.

1.2. Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (DCA) Arşiv Belgeleri:

DCA. 30-11-1-0, 105-22-20, 19.07.1936 tarihli 3012 Sayılı kanun.

1.3.İSAM Kütüphanesi

1.3.1.Vilayet Salnameleri (Salnâme-i Vilayet-i Konya: Konya Vilayet Salnameleri: KVS.)

KVS. 1285 (M.1868),
KVS. 1286 (M.1869),
KVS. 1287 (M.1870),
KVS. 1288 (M.1871),
KVS. 1295 (M.1878),
KVS. 1296 (M.1879),
KVS. 1298 (M.1881),
KVS. 1299 (M.1882),

KVS. 1289 (M.1872),
KVS. 1290 (M.1873),
KVS. 1291 (M.1874),
KVS. 1292 (M.1875),
KVS. 1293 (M.1876),
KVS. 1294 (M.1877),
KVS. 1300 (M.1883),
KVS. 1304 (M.1887),
KVS. 1305 (M.1888),
KVS. 1310 (M.1892),
KVS. 1317 (M.1899),
KVS. 1322 (M.1906),

1.3.2. Devlet Salnameleri (Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye): SDAO

SDAO. 1273 (M.1857),
SDAO. 1274 (M.1858),
SDAO. 1276 (M.1860),
SDAO. 1277 (M.1860-61),
SDAO. 1278 (M.1861),
SDAO. 1279 (M.1862),
SDAO. 1280 (M.1863),
SDAO. 1281 (M.1864),
SDAO. 1282 (M.1865),
SDAO. 1283 (M.1866),
SDAO. 1284 (M.1867),
SDAO. 1285 (M.1868),
SDAO. 1286 (M.1869),
SDAO. 1287 (M.1870),
SDAO. 1288 (M.1871),
SDAO. 1289 (M.1872),
SDAO. 1290 (M.1873),
SDAO. 1291 (M.1874),
SDAO. 1292 (M.1875),
SDAO. 1293 (M.1876),
SDAO. 1294 (M.1877),
SDAO. 1296 (M.1879),
SDAO. 1299 (M.1882),
SDAO. 1302 (M.1885),
SDAO. 1306 (M.1889),
SDAO. 1307 (M.1890),
SDAO. 1312 (M.1895),
SDAO. 1317 (M.1900),
SDAO. 1322 (M.1905),
SDAO. 1328 (M.1912),
SDAO. 1333-1334 (M.1918),

1.3.3.Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi (TCDS.):

TCDS. 1925-1926 tarihli, TCDS. 1926-1927 tarihli,

2.Kanunnâme ve Gazeteler

Düstur, Tertip II, Cilt 6, s.296, 14 R.Ahir 1332/ 12 Mart 1914 tarihli Teke Sancağı'nın müstakil livaya tahvili hakkında kanun-i muvakkat.

Düstur, Tertip II, Cilt. 6, s.974, 30 Şaban 1332/24 Temmuz 1914 tarihli Teke Sancağı'nın muhassesât-ı hâzırasıyla müstakil livaya tahvili hakkında kanun.

Takvim-i Vekâyi, 5 Mart 1330 (M.18 Mart 1914), sahife 4, numara: 1760.

Takvim-i Vekâyi, 5 Ağustos 1330 (M.18 Ağustos 1914), sahife 2, numara: 1911.

3.Tetkik Eserler

Akyıldız, Ali, "Şûrâ-yı Devlet", *DİA*, C. 39, Ankara 2010, ss.236-239.

Canatar, Mehmet - Baş, Yaşar, "Şura-yı Devlet Teşkilatı ve Tarihi Gelişimi", *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, Cilt 9, Sayı 9, Ankara 1998, ss.111 - 148.

Çadırcı, Musa, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, TTK Basımevi, Ankara 1997.

Çelik, Yüksel, "Serasker", *DİA*, c. 36, Ankara 2009, ss.547-549.

Gençoğlu, Mustafa, "1864 ve 1871 Vilâyet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), Kasım 2017, ss.29-50.

Güçlü, Muhammet, "Müstakil Teke (Antalya) Sancağı'nın Kurulması ve İdari Düzenlemeye İlişkin Bir Belge", *Adalya*, (II), 1997, ss.289-319.

Güçlü, Muhammet, "Selçuklulardan Cumhuriyet'e Kumluca (Antalya) Bölgesi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), Konya-Güz 2007, ss.219-250.

İpşirli, Mehmet, "Bâbıâli", *DİA*, c. 4, Ankara 1991, ss.378-386.

Karaca, Behset, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2009.

Karpat, Kemal H., *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003.

Konyalı, İ. Hakkı – Yıldız, Ali, *Abideleri ve Kitabeleri ile Manavgat Tarihi*, Manavgat Sanayi ve Ticaret Odası Yayınları, Antalya 2010.

Ortaylı, İlber, *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, TTK Yayınları, Ankara 2018.

Ortaylı, İlber, *Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi*, 3. Baskı, Cedit Neşriyat, Ankara 2008.

Özcan, Abdülkadir, "Redif", DİA, c. 34, Ankara 2007, s.524-526.

Özkan, Selim Hilmi, "XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Alâiye Sancağının İdarî Yapısı ve Nüfus Durumu", *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, (XXIX-Bahar) 2011, ss.275-291.

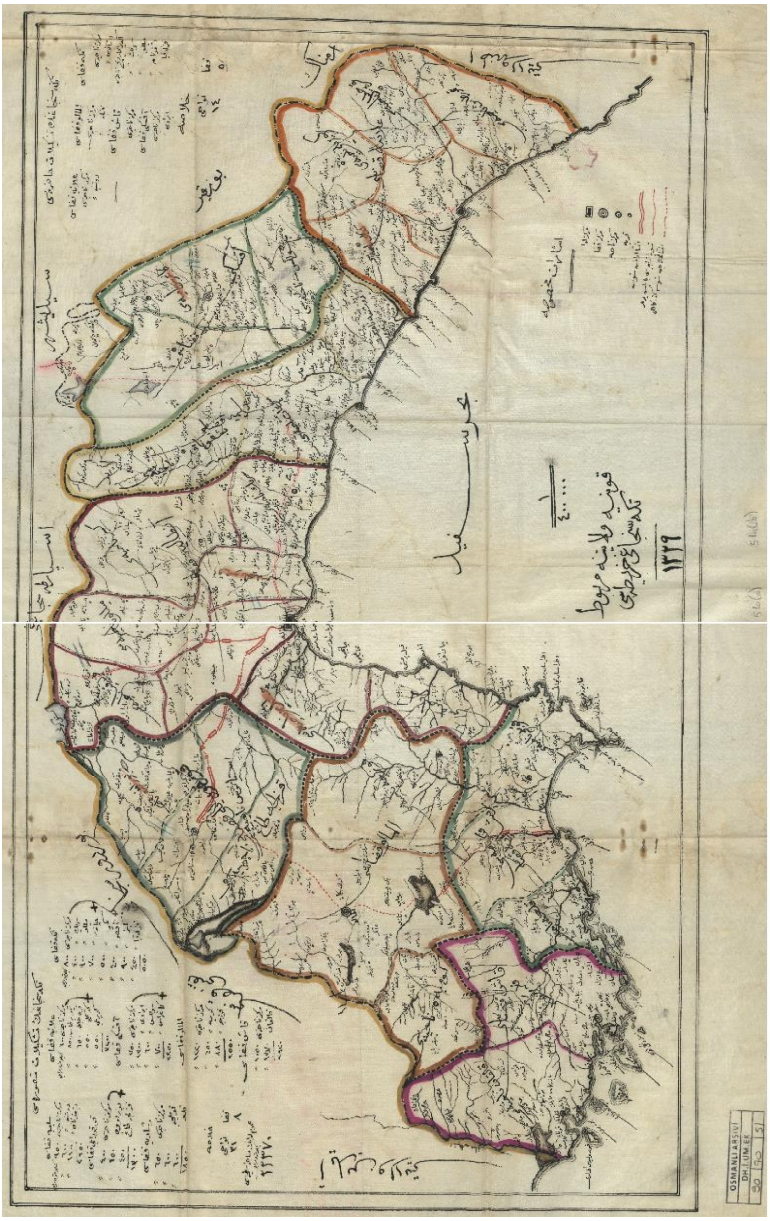
Özkan, Selim Hilmi, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Gündoğmuş (Kise ve Nağlu Nahiyeleri)*, Alanya Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Alanya 2011.

Selekler, Macit, *Yarım Asrın Arkasından Antalya'da Kemer, Melli, İbradı ve Serik*, yayına Haz. Ali Yıldız – Resul Kaya, (2. Baskı), Kutlu Avcı Ofset, Antalya 2011.

Yörük, Saim, "Osmanlı Döneminde Alâiyye Sancağı'nın İdari Yapısı", *Alanya XII. Tarih Ve Kültür Sempozyumu*, Ed. Faruk Nafiz Kocak, Öz Hür Ofset, Konya 2012, ss.270-291.

Yücesoy, Ayşe Aslı, "Şûrây-ı Devlet (1868-1876)", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ocak 2017, C. 8, S. 2, 2017, ss.187-215.

EKLER

Harita 1: Teke Sancağı teşkilat-ı mutasavveresi (1913).

DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 51/01).

Harita 2: Selimiye/Eski Antalya **(**Manavgat) kazası teşkilat-ı mutasavveresi (1913).

DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 51/01).

Harita 3: Manavgat kazası (1914).

DH.I.UM.EK. 90/70 (ek. 52/01).

Harita 4: Teke (Antalya) Sancağı (1923).

HRT.h. 0604. 12 Ağustos 1923 (H. 29.12.1341) tarihli Teke Sancağı haritası. Kaza ve nahiye sınırlarıyla gösterilmiştir. Elle yapılmıştır. (Ölçek 1/600000).